

Odpořvednost koordinátora BOZP na staveništi za zajiřtění bezúrazového prostředí

Právní limity

**Odpovědnost koordinátora
BOZP na staveništi za zajištění
bezúrazového prostředí**

Právní limity

Publikace je výstupem výzkumného úkolu V12-S4 Analýza a hodnocení současného praktického a právního stavu oblasti BOZP na staveništích v České republice s akcentem na výkon činnosti koordinátora BOZP na staveništi s komparací stavu před a po novele č. 88/2016 Sb. zákona č. 309/2006 Sb., řešeného Výzkumným ústavem bezpečnosti práce, v. v. i., v letech 2019–2020, v rámci institucionální podpory Ministerstva práce a sociálních věcí.

ISBN 978-80-87676-37-0

Vydal: Výzkumný ústav bezpečnosti práce, v. v. i., 2020

Obrázky a fotografie: Pixabay

Obsah

1 Úvod	5
1.1 Koordinátor BOZP na staveništi.....	6
1.1.1 Jaká je funkce koordinátora BOZP na staveništi	6
1.1.2 Praxe a vzdělání	8
1.2 Rozlišení rolí zadavatele stavby, zhotovitele či stavebního podnikatele a koordinátora BOZP na staveništi	10
1.3 Povinnosti zadavatele stavby.....	10
1.3.1 Stanovení koordinátora BOZP na staveništi ve fázi přípravy stavby	10
1.3.2 Oznámení o zahájení prací	13
1.3.3 Povinnost nechat zpracovat plán BOZP	14
1.4 Povinnosti zhotovitele	16
2 Koordinátor BOZP na staveništi v akci.....	17
2.1 Činnosti koordinátora BOZP na staveništi při přípravě stavby	17
2.2 Další povinnosti koordinátora BOZP na staveništi při přípravě stavby	19
2.3 Koordinátor BOZP na staveništi při realizaci stavby a jeho vztah ke zhotoviteli.....	20
2.4 Povinnosti koordinátora BOZP na staveništi při realizaci stavby	22
2.5 Vedení zápisu z kontrolního dne BOZP	26
3 Odpovědnost koordinátora BOZP na staveništi	27
3.1 Úvod do problematiky odpovědnosti.....	27
3.2 Odpovědnost závazková (porušení smluvní povinnosti).....	28
3.3 Pracovněprávní odpovědnost	30
3.4 Administrativní odpovědnost (odpovědnost za přešůpek)	31
3.4.1 Na co si dát pozor: výsledky kontrol SÚIP	33
3.5 Trestněprávní odpovědnost	33
4 Závěr – manažerské shrnutí.....	35

1 Úvod

Tuto odbornou publikaci by měli číst především koordinátoři BOZP na staveništi. Jejím cílem je seznámit tyto osoby se stavebním právem z poněkud jiného úhlu pohledu, než je možno si z obvyklých zdrojů přečíst. Brožura vychází z analýzy přestupkové a trestní agendy českých státních soudů, která se zabývala případy, kdy někdo udělal na stavbě chybu a v jejím důsledku na staveništi umírali lidé. Vědecký tým složený z právníků a odborníků v oblasti BOZP analyzoval soudní a správní rozhodnutí s cílem identifikovat, co z toho plyne pro koordinátory BOZP na staveništi a jak by se koordinátor BOZP na staveništi mohl lépe připravit na eventuální právní rizika spojená s výkonem funkce.

Koordinátor BOZP na staveništi není jen informátor, zpracováním plánu BOZP pro něj vše nekončí. Funkce koordinátora BOZP na staveništi vyžaduje vyšší angažovanost, a to bez ohledu na výši odměny, kterou si koordinátor BOZP na staveništi za výkon své zakázky sjednal. Koordinátor BOZP na staveništi je odborník na BOZP, a proto má pomáhat se zajištěním BOZP na místě též radou a dohledem. Mějte na paměti to, co konstatoval Nejvyšší soud: „*Korektnost postupu účastníků je totiž stejně významným předpokladem zdravých obchodních vztahů.*“¹ Úkolem koordinátora BOZP na staveništi je zajistit bezpečnost na stavbě a této povinnosti se nemůže zprostit, a to ani tehdy, pokud mu ostatní subjekty neposkytují součinnost. Krajský soud v Českých Budějovicích pak v konkrétním případě doplnil k povinnosti koordinátora BOZP na staveništi: „*Nelze tolerovat pasivní postoj subjektu, který neplní své povinnosti v návaznosti na neplnění povinností jinými subjekty, neboť jeho činnost, pokud neplní svůj účel, tím postrádá smysl.*“²

Jelikož na stavbě dochází často k újmám na zdraví, je pro koordinátora BOZP na staveništi nezbytné se nejen seznámit s relevantní právní úpravou, ale též vědět o chybách kolegů a znát relevantní judikaturu k tomu, co mu hrozí v případě, že se on nebo někdo z jeho kolegů dopustí chyby s fatálními následky.

Za tím účelem bude koordinátor BOZP na staveništi seznámen v první části se základními povinnostmi vyplývající pro něj jak ze stavebního zákona, tak i zákona o BOZP a dalších právních předpisů včetně relevantní judikatury. Druhá část brožury obsahuje informace o postavení koordinátora BOZP na staveništi, jako případného pachatele trestného činu, resp. přestupku, a to s ohledem na dostupnou judikaturu. Bude také upozorněn na relevantní mechanismy obrany svého majetku pro případ vzniku škodných událostí.

Základní role koordinátora BOZP na staveništi

Zajišťuje předání informací o BOZP všem pracovníkům na stavbě, zejména zaměstnancům subdodavatelů.

Je odborník na BOZP, který musí v maximálně možné míře zajistit, že náklady na provedení stavby budou umožňovat provedení stavby bezpečně a bez újmy na zdraví všech pracujících.

Během realizace stavby informuje, radí a dohlíží nad výkonem stavební činnosti z hlediska BOZP.

¹ **Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. listopadu 2016, sp. zn. 7 Tdo 1426/2016:** „K trestnému činu podvodu dochází také ve spojitosti s obchodními vztahy, o nichž platí, že především jejich účastníci mají dbát na ochranu svých majetkových zájmů dodržováním alespoň elementární míry obezřetnosti. Zároveň ovšem platí, že tyto vztahy musí být založeny také na odpovídající míře vzájemné důvěry, ze které vyplývá opodstatněnost očekávání a předvídatelnost postupu účastníků obchodních vztahů. Korektnost postupu účastníků je totiž stejně významným předpokladem zdravých obchodních vztahů.“

² **Rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 30. 1. 2017, č. j. 51 A 26/2016 – 61**

Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu **povinnosti na úseku prevence rizik a BOZP** dle zákoníku práce mají vzájemné průniky, pokud jde o osoby odpovědné za jejich přijetí. Povinnost přijmout jedno a totéž opatření tak mohou mít různé subjekty na různých úrovních řízení a každý z nich může být potrestán za své vlastní selhání. **Jinými slovy, každý zaměstnavatel má povinnost chránit před riziky své zaměstnance, a dokonce i další osoby zdržující se na jeho pracovišti,** včetně svých subdodavatelů a zaměstnanců jiných dodavatelů. Tutéž povinnost však má (v rámci svých objektivních možností) též hlavní dodavatel v rozsahu celé stavby a další subdodavatelé v rozsahu svých pracovišť a vůči svým zaměstnancům odesílaným na jiná pracoviště.³

1.1 Koordinátor BOZP na staveništi

Manažerský přehled

Koordinátor BOZP na staveništi musí být ustaven zadavatelem stavby již v době její přípravy. Pokud má být koordinátor BOZP na staveništi ustaven později u stavby, která se již provádí, vždy si překontroluje, zda byl u dané stavby ustaven jiný koordinátor BOZP na staveništi, který řádně plnil své povinnosti. Pokud tomu tak nebylo, musí koordinátor BOZP na staveništi zvážit, zda je vůbec možné dodatečně některé z těchto povinností splnit. BOZP musí především zajistit zhotovitel, stavební podnikatel a stavbyvedoucí. Koordinátor BOZP na staveništi odpovídá za zajištění BOZP na staveništi bez ohledu na to, zda byl ustaven nedávno, či pracuje na stavbě od její přípravy.

1.1.1 Jaká je funkce koordinátora BOZP na staveništi

§ 14 odst. 2 a 3 zákona o BOZP

Koordinátorem BOZP na staveništi **nemůže** být zhotovitel, jeho zaměstnanec **ani fyzická osoba, která odborně vede realizaci stavby.**

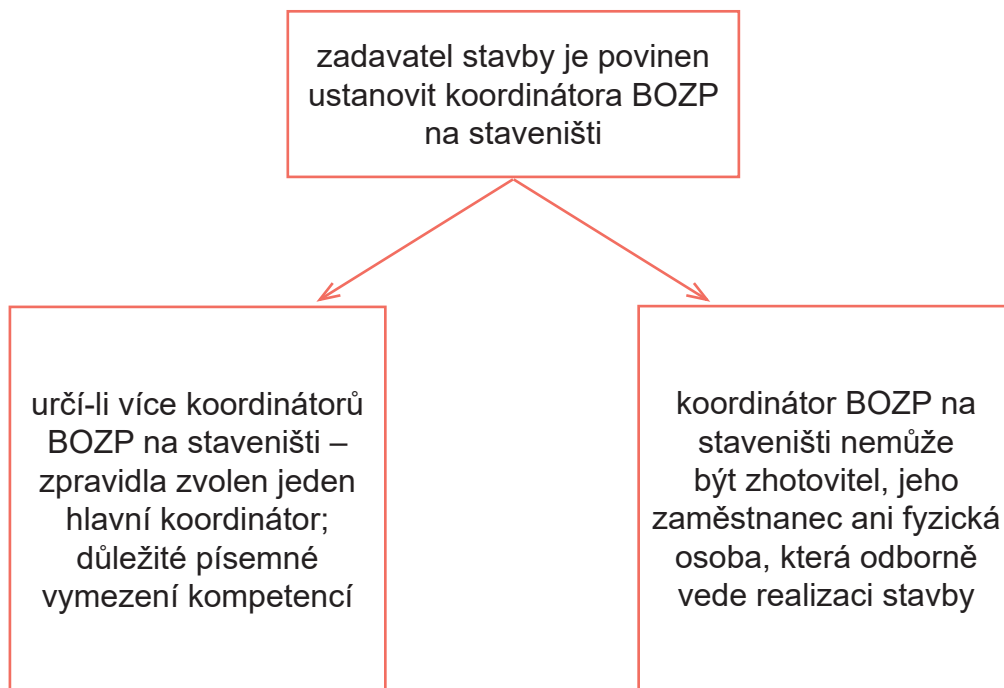
Uřčí-li zadavatel stavby více koordinátorů BOZP na staveništi, kteří působí při přípravě nebo realizaci stavby současně, vymezí písemně pravidla jejich vzájemné spolupráce.

Cílem těchto ustanovení je snaha o zamezení střetu zájmů. Zamezení této činnosti se ukázalo v praxi jako potřebné k tomu, aby bylo dosaženo větší nezávislosti

pozice koordinátora BOZP na staveništi. Koordinátor BOZP na staveništi nemůže být finančně závislý na zhotoviteli. Jeho činnost nemůže být dotována zhotovitelem, kterého má z hlediska bezpečné a zdravé neohrožující práce kontrolovat.

Ustanovení zákona o BOZP pouze vymezuje pravidla pro vzájemnou komunikaci mezi určenými koordinátory BOZP na staveništi. V případě, že k takové situaci dochází, je zvolen jeden hlavní koordinátor BOZP na staveništi a další jsou jeho zástupci. V rámci stavby mají pak rozděleny role, které určují, kdo vykonává jakou část koordinace. Se zvyšujícím se počtem koordinátorů BOZP na staveništi je vymezení jejich vzájemných kompetencí složitější. Koordinátor BOZP na staveništi je vždy v určitém smluvním vztahu, organizaci a rozsah jeho kompetencí je tedy vždy možné podrobně smluvně upravit. Z důvodu lepší prokazatelnosti jednotlivých kompetencí novela zákona o BOZP stanovila písemnou formu jejich vymezení. Jedná se o změnu, po níž volala zejména odborná veřejnost. Může však nastat situace, kdy např. bude reálně existovat vymezení vzájemných kompetencí většího počtu koordinátorů BOZP na staveništi v jedné písemné podobě, případně může takových vymezení existovat více. Důležité proto je přehledné vymezení daných kompetencí.

³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. června 2019, č. j. 5 As 222/2018 – 35

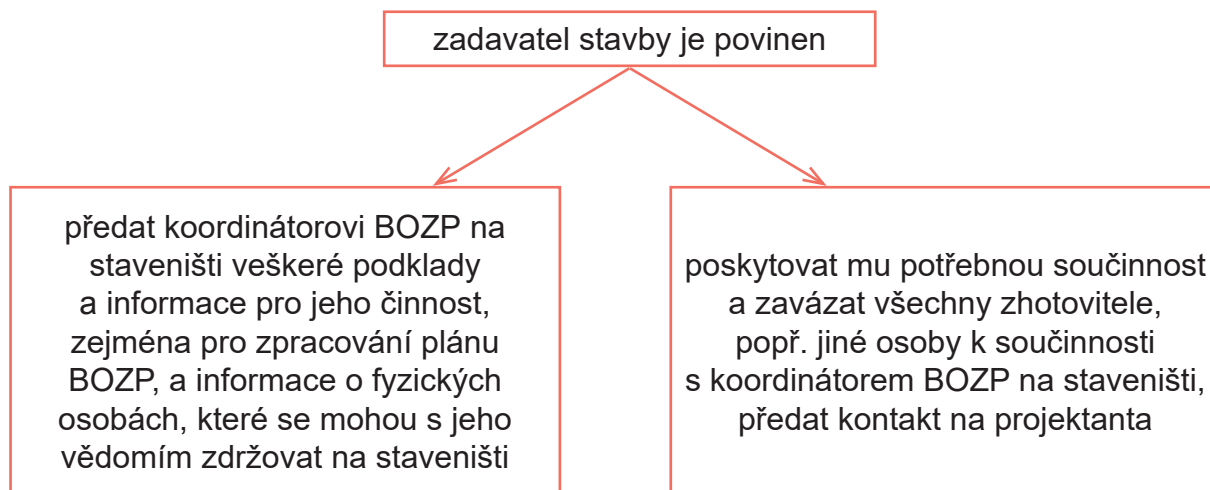
§ 14 odst. 4 zákona o BOZP

Zadavatel stavby je povinen předat koordinátorovi BOZP na staveništi veškeré podklady a informace pro jeho činnost, zejména pro zpracování plánu BOZP, včetně informace o fyzických osobách, které se mohou s jeho vědomím zdržovat na staveništi, poskytovat mu potřebnou součinnost a zavázat všechny zhotovitele, popř. jiné osoby k součinnosti s koordinátorem BOZP na staveništi po celou dobu přípravy a realizace stavby.

Zadavatel stavby předává koordinátorovi BOZP na staveništi v přípravné fázi stavby především kontakt na osobu, která bude zpracovatelem projektové dokumentace. Nastává součinnost koordinátora BOZP na staveništi s projektantem stavby. Domluví se společně na zasílání podkladů v průběhu zpracování projektové dokumentace. Málodky je v přípravné fázi již znám zhotovitel, ten by měl být správně vybírán až po odevzdání kompletního plánu BOZP, který koordinátor BOZP na staveništi zadavateli předal. Následně dostává koordinátor BOZP na staveništi kontakty na hlavního zhotovitele, se kterým byl uzavřen smluvní vztah, a ten má povinnost postupně oznamovat koordinátorovi BOZP na staveništi nastupující subdodavatele. Informace týkající se zhotovitele a technického dozoru slouží zároveň **koordinátorovi BOZP na staveništi pro vypracování oznámení o zahájení prací**, které podle smlouvy se zadavatelem často zpracovává.

Důležitou povinností je předat **informace o fyzických osobách, které se mohou s jeho vědomím zdržovat na staveništi**. Jde o fyzické osoby za zadavatele stavby. Je potřeba tyto fyzické osoby zapsat v rámci KD BOZP nebo vytvořit dokument seznamující osoby s riziky staveniště, která by jim mohla hrozit. **Vždy však platí, že na staveništi by měly tyto osoby vstupovat s vědomím zhotovitele, který si konkrétní staveniště přebral a je za ně odpovědný.**

Ze závěru kontrol oblastních inspektorátů práce vyplývá, že zadavatelé stavby o této povinnosti většinou vůbec nevědí. U staveb, při jejichž realizaci je čerpána státní dotace nebo dotace z Evropské unie, jsou již většinou vytvořeny vzorové smlouvy, ve kterých je již obsaženo určení koordinátora BOZP na staveništi a zavázání zhotovitele stavebních prací k součinnosti s ním. V ostatních případech je tato povinnost zadavatele stavby plněna většinou pouze na popud koordinátora BOZP na staveništi. Bez plnění této povinnosti je role koordinátora na stavbě velmi ztížena.

§ 15 odst. 3 zákona o BOZP

Zadavatel stavby postupuje při výběru zhotovitele v souladu s požadavky BOZP s ohledem na práce a činnosti vystavující zaměstnance zvýšenému ohrožení života nebo zdraví na staveništi uvedenými v plánu BOZP.

Zde má zadavatel stavby uloženu velmi významnou povinnost postupovat při výběru zhotovitele v souladu s požadavky na BOZP, s ohledem na práce a činnosti vystavující zaměstnance zvýšenému ohrožení života nebo zdraví na staveništi uvedenými v dokumentaci. **Zadavateli stavby se ukládá, aby v dokumentaci stavby zpracované ve fázi přípravy stavby byly již zahrnuty požadavky na BOZP.**

Plán BOZP, který je kvalitní po obsahové stránce, může být dobře realizován, pokud má například zpracovatel v přípravě stavby již s konkrétním typem stavby zkušenosti z dřívější jiné realizace. Pokud např. půjde o stavbu mostní konstrukce, tak koordinátor BOZP na staveništi, který tuto stavbu koordinoval již v realizaci, si daleko lépe představuje technologické a pracovní postupy, které se běžně při výstavbě mostu volí, a může tak volit vhodnější a vyzkoušená opatření. Může si dovolit navrhnout konkrétnější opatření a může být projektantovi partnerem.

zadavatel stavby je povinen při výběru zhotovitele postupovat v souladu s požadavky na BOZP při výběru zhotovitele

1.1.2 Praxe a vzdělání

§ 10 odst. 2 zákona o BOZP

Předpokladem odborné způsobilosti fyzické osoby k činnostem koordinátora BOZP na staveništi je:

- alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou v oboru, vzdělání technického zaměření nebo vysokoškolské vzdělání technického zaměření,
- odborná praxe v délce alespoň 3 roky, jestliže fyzická osoba získala vysokoškolské vzdělání uvedené v písm. a), nebo v délce 1 rok, jestliže fyzická osoba získala vysokoškolské vzdělání stavebního zaměření; za odbornou praxi se považuje doba činnosti vykonávané při přípravě nebo realizaci staveb,
- osvědčení o úspěšně vykonané zkoušce z odborné způsobilosti nebo periodické zkoušce,
- osvědčení o odborné způsobilosti k výkonu hornické činnosti nebo činnosti prováděné hornickým způsobem, bude-li vykonávat činnost koordinátora při hornické činnosti nebo činnosti prováděné hornickým způsobem.

V ust. § 10 odst. 4 písm. a) až písm. c) zákona jsou obsaženy nové povinnosti pro odborně způsobilé osoby podle tohoto zákona, které byly schváleny za účelem zkvalitnění výkonu jejich činnosti v praxi.

Z kontrolní činnosti vyplynulo, že v mnoha případech koordinátoři BOZP na staveništi realizovali velké množství zakázek a nebyli schopni kvalitně garantovat podmínky stanovené zákonem o BOZP.

V odstavci a) je proto zohledněna snaha, aby si odborně způsobilé osoby vedením záznamů o svých smluvních vztazích jako OSVČ (dle smluv nebo objednávek), ale i zaměstnanci jako osoby odborně způsobilé při výkonu svých činností uvědomili, k jakým povinnostem a v jakém rozsahu se s ohledem na své odborné a časové možnosti zavazují.

Cílem je i tzv. vedení smluvních vztahů pro potřeby zkoušky a dalšího vzdělávání koordinátora BOZP na staveništi. Tento seznam by měl prioritně sloužit k periodické zkoušce jako podklad pro splnění praxe ve výkonu činnosti.

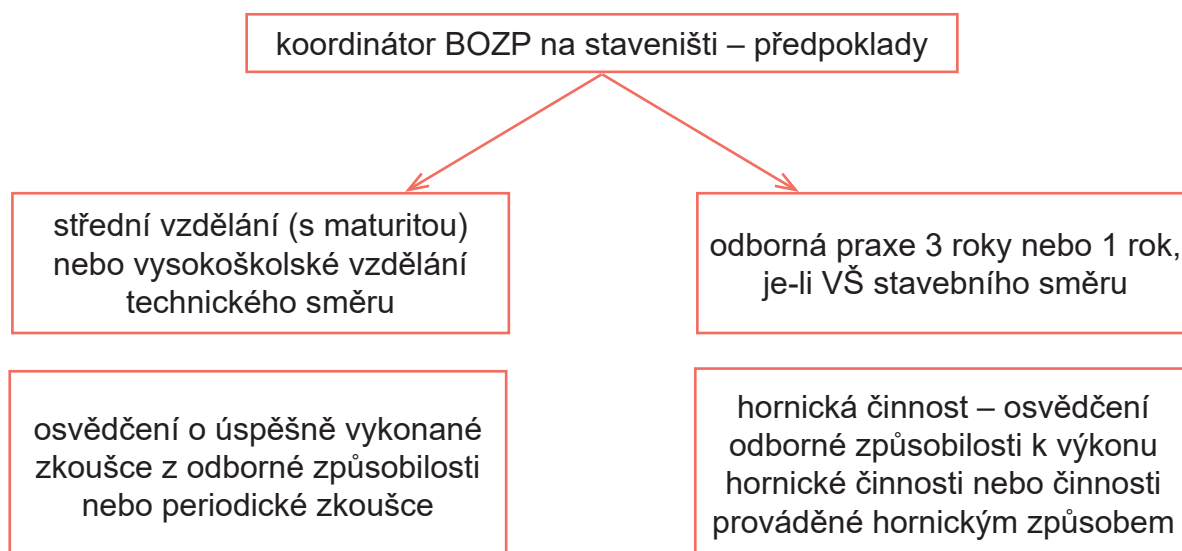
V odstavci b) je povinnost pro odborně způsobilé osoby opatřovat dokumenty, související s výkonem jejich činnosti, svým jménem a vlastnoručním podpisem. Přestože se tato povinnost jeví jako administrativně náročná, má velkou váhu směrem k zodpovědnosti za tvorbu dokumentů, které zpracovává odborník s odbornou způsobilostí. Ať už jde o zpracování plánu BOZP, či zápisu z KD BOZP, přijímá odborně způsobilá osoba odpovědnost za znění dokumentu. Všeobecně se v praxi spíše odborně způsobilé osoby snaží zodpovědnosti vyhnout a pokud možno psát informace především obecně a uvádět např. velký výčet opatření, aby se takzvaně na nic nezapomnělo.

Zobecňování a vypisování zbytečných informací nevede v těchto dokumentech ke zlepšení koordinace a řešení konkrétních opatření pro jednotlivé účastníky výstavby. V praxi bývají plány BOZP podepsány na první straně dokumentu, případně na poslední straně dokumentu zpracovatelem, tedy odborně způsobilou osobou k činnosti koordinátora BOZP na staveništi. Bohužel zápisy z KD BOZP často již nejsou podepsány odborně způsobilou osobou k činnosti koordinátora BOZP na staveništi.

Budoucnost a zejména digitalizace spěje k tomu, že dokumenty bude potřeba podepisovat elektronickým nástrojem pro podpis. Povinnost opatřovat dokumenty svým podpisem vidíme v praxi jako opodstatněnou, neboť i koordinátor BOZP na staveništi může požadovat po zpracovateli technologického postupu či pracovního postupu včetně rizik a opatření podpis osoby, která vyhodnocení rizik a opatření k jednotlivým postupům zpracovala.

Je důležité, aby koordinátoři BOZP na staveništi vyžadovali na zpracovaných dokumentech od zaměstnavatele/zhotovitele podpis od odborně způsobilé osoby v prevenci rizik v oblasti BOZP, která odborné dokumenty pro zaměstnavatele zpracovala. Z hlediska odborné způsobilosti v prevenci rizik je daleko více případů, kdy dokumenty sice jsou opatřeny jménem a příjmením zpracovatele, ale nejsou z jeho strany vlastnoručně podepsány.

1.2 Rozlišení rolí zadavatele stavby, zhotovitele či stavebního podnikatele a koordinátora BOZP na staveništi

Povinnosti zadavatele stavby v oblasti BOZP jsou stanoveny zákonem o BOZP a prováděcím předpisem nařízením vlády č. 591/2006 Sb.

Primární povinností zadavatele stavby je určit koordinátora BOZP na staveništi už při přípravě stavby. Zadavatel stavby je povinen nechat zpracovat odborně způsobilou fyzickou osobou, tedy koordinátorem BOZP na staveništi, plán BOZP a dále je povinen, jsou-li pro to splněny podmínky, zajistit oznámení o zahájení prací na příslušném oblastním inspektorátu práce.

Koordinátor BOZP na staveništi musí být určen a vykonávat svou funkci též během realizace stavby, zejména během kontrolních dnů a pak dále namátkově během kontrol stavenišť. Koordinátor BOZP na staveništi je nezastupitelný při zajištění zpracování plánu BOZP. Koordinátor BOZP na staveništi jako profesionál v oboru předvídání rizik a jejich předcházení je povinen od jiných osob podílejících se na realizaci stavby způsobem, jenž může být relevantní pro bezpečnost práce, aktivně, důsledně a včas vyžadovat součinnost k tomu, aby sám mohl plnit své úkoly. Pokud tyto osoby součinnost neposkytují, je na to povinen neprodleně a tak, aby pokud možno nemohlo dojít k nežádoucím následkům, upozornit zadavatele stavby a důsledně od něho vyžadovat nápravu. Nedočká-li se jí, je povinen mu oznámit, že nadále již nemůže plnit své úkoly, a případně, vyžaduje-li to povaha věci, učinit i další vhodná opatření k tomu, aby nedošlo k újmám na zdraví či životech osob, jichž se stavební činnost může dotknout.⁴ Provádí-li stavbu zadavatel stavby svépomocí, je povinen zajistit BOZP sám. Využije-li zadavatel stavby k provedení prací zhotovitele, je klíčovou povinností zhotovitele zajistit BOZP. Zhotovitel musí vytvořit koncepční předpoklady pro fungování BOZP na staveništi. Tuto povinnost má zhotovitel vedle koordinátora BOZP na staveništi.

Pokud se jedná o vymezení rolí mezi zadavatelem stavby, zhotovitelem/stavebním podnikatelem, pak je nutno citovat rozsudek Nejvyššího správního soudu, kde soud judikoval: „*Povinnosti na úseku prevence rizik a bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců (§ 102 zákoníku práce) mají vzájemné průniky, pokud jde o osoby odpovědné za jejich přijetí. Jedno a totéž opatření tak mohou mít povinnost přijmout různé subjekty na různých úrovních řízení a každý z nich může být postižen v řízení o správním deliktu [§ 30 odst. 1 písm. e) zákona o inspekci práce] za své vlastní selhání.*“⁵

Dojde-li k újmě na zdraví, pak se podle okolností konkrétního případu na způsobení újmy mohou nedbalostně podílet jak zhotovitel, tak koordinátor BOZP na staveništi. Koordinátor BOZP na staveništi proto nemůže spoléhat na to, že jeho povinnosti bude plnit zhotovitel. Jak zhotovitel, tak koordinátor BOZP na staveništi mají své specifické povinnosti a jsou nezastupitelní v rámci zajištění BOZP na staveništi.

1.3 Povinnosti zadavatele stavby

1.3.1 Stanovení koordinátora BOZP na staveništi ve fázi přípravy stavby

Jak již bylo uvedeno v kapitole 1.1.1, zadavatel stavby je povinen určit koordinátora BOZP **na staveništi již v přípravě stavby. Nesplnění této povinnosti je stíháno pokutou až 400 000 Kč.** Sankce je vymezena v zákoně o inspekci práce. Povinnost lze přenést smluvně na zhotovitele či stavebního podnikatele, ale za její nesplnění odpovídá vždy zadavatel stavby, jak vyplývá z rozhodnutí Vrchního soudu v Praze: „*Povinnosti dodržovat podmínky stanovené živnostenským zákonem nebo zvláštními předpisy, jejichž porušení může být stíháno sankcí, není podnikatel zproštěn tím, že si ustanovil odpovědného zástupce.*“⁶

⁴ Srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. května 2019, sp. zn. 2 As 77/2017 – 70

⁵ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. února 2014, č. j. 6 Ads 63/2013 – 63

⁶ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 25. 11. 1994 sp. zn. 6 A 211/93

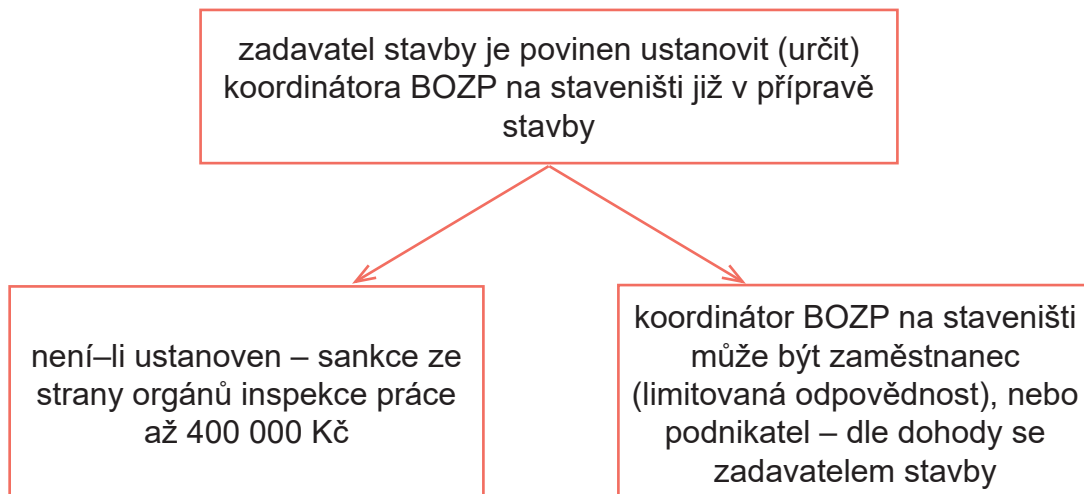

Týká se jak zadavatele stavby, tak i zhotovitelů.

Zadavatel stavby či zhotovitel/stavební podnikatel, pokud to s nimi bylo dohodnuto, mohou upravit formu spolupráce s koordinátorem BOZP na staveništi podle dohody. Koordinátor BOZP na staveništi může vykonávat funkci koordinátora BOZP na staveništi jako zaměstnanec, nebo podnikatel. Pokud bude koordinátor BOZP na staveništi zaměstnancem, pak bude mít sice nižší čistý výdělek, ale jeho odpovědnost za újmu způsobenou při plnění pracovních úkolů, v souvislosti s plněním pracovních úkolů, nebo pro plnění pracovních úkolů bude limitovaná. Koordinátor BOZP

na staveništi jako podnikatel je schopen dosáhnout vyššího čistého výdělku, je však méně chráněn pro případ, že způsobí újmu spoluzaměstnanci či třetí osobě.

V současné době se určení koordinátora BOZP na staveništi ve fázi přípravy stavby jeví jako jeden z největších problémů při zabezpečování BOZP na staveništi v České republice. **Téměř v 70 % zaslaných oznámení o zahájení stavby nejsou koordinátoři BOZP na staveništi ve fázi přípravy stavby určení nebo jsou určení formálně, resp. jsou uvedeni v oznámení o zahájení prací na stavbě, přičemž k tomuto aktu došlo až v době realizace stavby, kdy například byl upozorněn zadavatel stavby na tuto povinnost.**

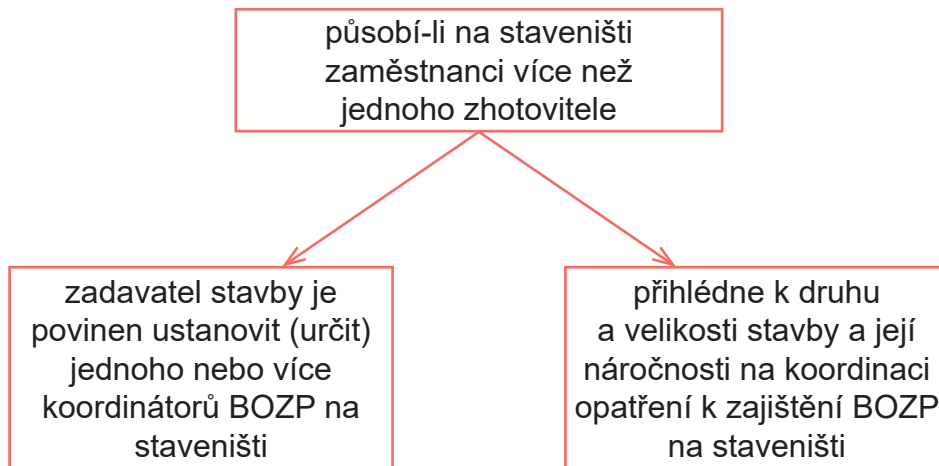

§ 14, odst. 1 zákona o BOZP

Pokud na staveništi budou působit zaměstnanci více než jednoho zhotovitele, je zadavatel stavby povinen písemně **určit jednoho nebo více koordinátorů BOZP na staveništi**, a to s přihlédnutím k druhu a velikosti stavby a její náročnosti na koordinaci opatření k zajištění bezpečné a zdravé neohrožující práce na staveništi. **Koordinátor BOZP na staveništi podle věty první musí být určen při přípravě stavby od zahájení prací na zpracování projektové dokumentace pro stavební řízení do jejího předání zadavateli stavby a při realizaci stavby od převzetí staveniště prvním zhotovitelem do převzetí dokončené stavby zadavatelem stavby. Činnosti koordinátora BOZP na staveništi při přípravě stavby a při její realizaci mohou být vykonávány toutéž osobou.**

Neustanovení koordinátora BOZP na staveništi může podle okolností případu být stíháno jako trestný čin či přestupek. Častější je v praxi administrativní postih. Trestní odpovědnost zadavatele stavby za neustavení koordinátora BOZP na staveništi může nejčastěji přicházet v úvahu „**u trestného činu obecné ohrožení z nedbalosti a trestného činu usmrcení z nedbalosti**“. Zjednodušeně řečeno, jde tedy o nastavení koncepčních limitů pro zajištění BOZP. Neustavení koordinátora BOZP na staveništi od počátku přípravy stavby poukazuje na fatální selhání zadavatele stavby; připojí-li se k tomu navíc zahájení stavební činnosti v kombinaci s ohrožením na životě a zdraví pracujících

či třetích osob, pak je potřebné zmínit rozsudek Krajského soudu v Ostravě, který konstatoval, že „při stanovení výše pokuty za správní delikt dle § 30 odst. 1 písm. s) zákona č. 251/2006 Sb., o inspekci práce (porušení povinnosti týkající se organizace práce a pracovních postupů), je třeba zohlednit jako přitěžující okolnost to, že došlo k pracovnímu úrazu s následkem smrti. Polehčující okolností je *naopak jednání zaměstnavatele a jeho přístup k pozůstalým. Pokuta má mít jednak výchovný charakter, a jednak represivní účinek. Pokuta proto musí být citelným zásahem do majetkové sféry pachatele správního deliktu tak, aby nedošlo k opakování závadného chování.*“⁷

JAK NE:

V praxi se neustále objevuje situace, že v přípravě stavby je zpracován pouze dokument, a to plán BOZP na staveništi. Zákon však mluví o činnosti koordinátora BOZP na staveništi v přípravě stavby, který má být v součinnosti s projektantem stavby. Koordinátor BOZP na staveništi není písemně určen smluvním vztahem a zpracování plánu BOZP je dáno do smlouvy vybranému zpracovateli projektové dokumentace.

JAK ANO:

Projektant vypracuje projektovou dokumentaci a koordinátor BOZP na staveništi vypracuje plán BOZP. Koordinátor BOZP na staveništi musí naplnit svou činností povinnosti v přípravě stavby uložené právními předpisy.

Zadavatel stavby:

- Písemně určí koordinátora BOZP na staveništi a zaváže jej smluvním vztahem.
- Měl by si před určením zkontrolovat platnost Osvědčení koordinátora BOZP na staveništi, které se vydává s platností na 5 let. V případě pochybností lze nahlédnout do veřejně dostupného seznamu koordinátorů BOZP na staveništi.⁸
- Určí koordinátora BOZP na staveništi v přípravě stavby, jakmile má vybraného projektanta stavby.
- Povinnost určit koordinátora BOZP na staveništi může být smluvně přenesena na jiný subjekt, veřejnoprávní odpovědnosti za neustavení koordinátora BOZP na staveništi se však zadavatel stavby nezproští. Smlouva by vždy měla obsahovat jasnou povinnost, kdo ustanoví koordinátora BOZP na staveništi, a doklad o odborné způsobilosti koordinátora BOZP na staveništi. Doporučujeme ke smlouvě přiložit kopii platného osvědčení k činnosti koordinátora BOZP na staveništi.
- Předá koordinátorovi BOZP na staveništi podklady potřebné pro zpracování plánu BOZP, případně ho odkáže ohledně dokumentace na zpracovatele projektové dokumentace.

⁷ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. srpna 2012, č. j. 78 Ad 5/2011 – 47

⁸ http://www.ceskyfocalpoint.cz/?page_id=182

1.3.2 Oznámení o zahájení prací

Stejně tak, jako zákon **ukládá povinnosti zadavateli stavby** určit koordinátora BOZP na staveništi, tak mu také ukládá povinnost zaslat na příslušný inspektorát práce **oznámení o zahájení prací** dle § 15 odst. 1, zákona o BOZP, pokud platí alespoň jedno z níže uvedeného:

- Celková předpokládaná doba trvání prací a činností je delší než 30 pracovních dnů, ve kterých budou vykonávány práce a činnosti a bude na nich pracovat současně více než 20 fyzických osob po dobu delší než 1 pracovní den.
- Celkový plánovaný objem prací a činností během realizace díla přesáhne 500 pracovních dnů v přepočtu na jednu fyzickou osobu.

Zadavatel stavby je povinen doručit oznámení o zahájení prací, jehož náležitosti stanoví nařízení vlády 591/2006 Sb., oblastnímu inspektorátu práce příslušnému podle místa staveniště nejpozději **do 8 dnů před předáním staveniště zhotoviteli**.

Jedná se tedy o podmínky kumulativní, tzn. pro vznik povinnosti musí nastat všechny podmínky (30 pracovních dní, 20 osob, více než 1 den) současně, jinak povinnost zadavateli stavby nevznikne. Jinými slovy, pokud by byla splněna např. podmínka 30 pracovních dnů, ale činnosti bude vykonávat vždy jen 8 osob déle než jeden pracovní den, pak povinnost zadavateli stavby nevznikne, neboť všechny podmínky nebudou splněny kumulativně.

Toto oznámení o zahájení prací může být doručeno v listinné nebo elektronické podobě. Dojde-li k podstatným změnám údajů obsažených v oznámení o zahájení prací, je zadavatel stavby povinen provést bez zbytečného odkladu jeho aktualizaci.

Oznámení o zahájení prací v elektronické podobě lze podat pomocí e-podatelny, každý příslušný oblastní inspektorát práce má svou adresu dle kraje působnosti. Náležitosti oznámení stanovuje konkrétně § 5 příloha č. 4 nařízení vlády č. 591/2006 Sb.

zadavatel stavby je povinen **do 8 dní před předáním stavby/staveniště zhotoviteli** zaslat na příslušný inspektorát práce oznámení o zahájení prací, pokud

celková předpokládaná doba trvání prací je delší než 30 pracovních dnů a pracuje na nich více než 20 fyzických osob po dobu delší než 1 pracovní den

celkový plánovaný objem prací během realizace díla přesáhne 500 pracovních dnů v přepočtu na jednu fyzickou osobu

JAK NE:

Nejčastější problém je opět spojen s přípravou stavby, kdy není určen koordinátor BOZP na staveništi. Je určen až v realizaci stavby a dostává již po termínu předání staveniště požadavek na zpracování **oznámení o zahájení prací**. Často je po něm vyžadováno podepsání oznámení o zahájení práce a jeho doručení na příslušný oblastní inspektorát práce. **K tomuto kroku však koordinátor BOZP na staveništi ze strany zadavatele stavby mnohdy nebývá zplnomocněn.**

V některých případech si oznámení o zahájení prací zpracovává a zasílá sám zadavatel stavby. Často však toto oznámení o zahájení prací vykazuje nedostatky, zejména v oblasti vyjmenování rizikových prací na staveništi, dle přílohy č. 5 nařízení vlády č. 591/2006 Sb., a nedostatky v kompletním vypsání jednotlivých účastníků ve výstavbě, kteří jsou v oznámení o zahájení prací požadováni, včetně koordinátora BOZP na staveništi.

V případě neodeslání oznámení o zahájení prací ve stanoveném termínu se vystavuje zadavatel stavby uložení sankce ze strany příslušného oblastního inspektorátu práce až do maximální výše 400 000 Kč.

JAK ANO:

- Správný postup při odeslání oznámení o zahájení prací je, aby je zpracoval určený koordinátor BOZP na staveništi pro danou stavbu, případně zadavatel stavby se zkušenostmi.
- Koordinátor BOZP na staveništi musí nechat oznámení o zahájení prací podepsat zadavateli stavby a ten je datovou schránkou doručí příslušnému oblastnímu inspektorátu nejpozději 8 dní před předáním staveniště.
- Termín předání staveniště v oznámení o zahájení prací musí korespondovat s protokolárním předáním staveniště zhotoviteli.

Pokud budeme vysvětlovat pojem aktualizace oznámení o zahájení prací, je třeba uvádět pouze významné změny skutečností uvedených v již zaslaném oznámení o zahájení prací. Např. **může jít o to, že se změnila odborná osoba pověřená vedením stavby, výrazně se změnil počet zhotovitelů, došlo ke změně koordinátora BOZP na staveništi atd.** Koordinátor BOZP na staveništi provede aktualizaci, kdy sice není ze zákona o BOZP **stanovena povinnost aktuální verzi opět zaslat k příslušnému oblastnímu inspektorátu práce, ale toto aktuální oznámení o zahájení prací musí být vyvěšeno na staveništi. Předchozí oznámení o zahájení prací si koordinátor BOZP na staveništi založí k plánu BOZP.**

1.3.3 Povinnost nechat zpracovat plán BOZP

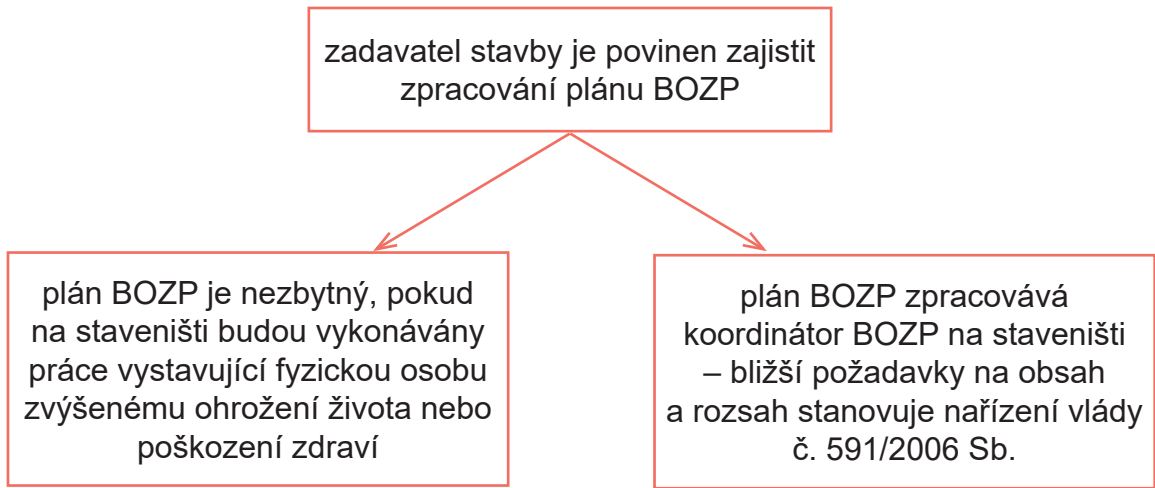
§ 15 odst. 2 zákona o BOZP

Budou-li na staveništi vykonávány práce a činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo poškození zdraví, které jsou stanoveny prováděcím právním předpisem, stejně jako v případech podle odst. 1, zadavatel stavby zajistí, aby byl při přípravě stavby zpracován plán BOZP podle druhu a velikosti stavby plně vyhovující potřebám zajištění bezpečné a zdravé neohrožující práce a aby byl při realizaci stavby aktualizován. Plán BOZP zpracovává koordinátor BOZP na staveništi.

V plánu BOZP musí být uvedeny základní informace o stavbě a staveništi, postupy navrhované pro jednotlivé práce a pracovní činnosti zahrnující konkrétní požadavky pro jejich bezpečné provádění, jejich předpokládané časové trvání a posloupnost nebo souběh. Plán BOZP musí být přizpůsobován skutečnému stavu a podstatným změnám stavby během její realizace. **Vláda stanovila nařízením 591/2006 Sb. bližší požadavky na obsah a rozsah plánu BOZP.**

Z první věty ustanovení jednoznačně vyplývá, že plán BOZP je zpracováván již v přípravě stavby, všechny ostatní plány BOZP **jsou pouze aktualizací plánu BOZP z přípravy stavby.** Nemělo by tedy docházet k tomu, že plán BOZP je pojmenován pro přípravu a pro realizaci stavby. Stavba nezná dva plány BOZP, **pouze jeden, který je následně aktualizovaný, což je zákonná povinnost zadavatele stavby i koordinátora BOZP na staveništi.**

JAK NE:

V praxi velmi často zadavatel stavby předává koordinátorovi BOZP na staveništi plán BOZP, který byl vytvořen v přípravě stavby, ale tento plán BOZP nenaplnuje požadavky na obsah a rozsah a není zpracován dle přílohy č. 6 nařízení vlády č. 591/2006 Sb. Koordinátor BOZP na staveništi tedy vytvoří tzv. nový plán BOZP, který zákonné náležitosti obsahuje, ale nenazve ho plán BOZP pro realizaci, ale aktualizace plánu BOZP, přestože jde o zcela odlišný dokument od prvního vytvořeného v přípravě stavby. Nemůže totiž popřít předchozí plán BOZP. Měl by správně upozornit zadavatele stavby na nekvalitně zpracovaný plán BOZP a upozornit jej, že koordinátor BOZP na staveništi by si takový plán BOZP měl znovu přepracovat, případně si na další akci nebrat odborně způsobilou osobu, která neplní své požadavky dle zákonných povinností.

JAK ANO:

Je ideální, když zadavatel stavby předává koordinátorovi BOZP na staveništi v realizaci stavby plán BOZP, který je zpracován v konkrétnostech zjistitelných v rámci projektové přípravy, a následně jej aktualizuje v realizaci stavby.

Skutečnost, že plán BOZP zpracovává koordinátor BOZP na staveništi, je zásadní pro celkovou činnost koordinátora BOZP na staveništi. Jednoznačně dochází v posunutí kvality zpracování plánu BOZP i chápání činnosti BOZP na staveništi.

V plánu BOZP by měla být zejména navržena **technická řešení nebo organizační opatření**, která jsou z hlediska zajištění bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí a podmínek výkonu práce vhodná pro plánování jednotlivých prací, zejména těch, které se uskutečňují současně nebo v návaznosti. Mají zde být poskytnuta řešení, která jsou technicky realizovatelná a v souladu s právními a ostatními předpisy k zajištění BOZP s přihlédnutím k účelu stanovenému zadavatelem stavby i ekonomicky přiměřená.

Opět narážíme na fakt, že technická nebo organizační opatření, která jsou i ekonomicky přiměřená, může navrhovat ve spolupráci s projektantem či zhotovitelem koordinátor BOZP na staveništi, který má s daným typem stavby zkušenosti.

Znalost stavebního zákona, zejména části IV stavebního řádu, a jeho provázanosti se zákonem o BOZP hraje podstatnou roli v činnosti koordinátora BOZP na staveništi.

1.4 Povinnosti zhotovitele

Jaké úkoly a povinnosti má zejména zhotovitel stavby:

1. Informovat koordinátora BOZP na staveništi o rizicích
2. Být součinný s koordinátorem BOZP na staveništi
3. Plnit obecné zásady a požadavky na výstavbu
4. Dodržovat předpisy pro provoz strojů a zařízení
5. Plnit požadavky na organizaci práce
6. Školit zaměstnance a pracovníky
7. Zajistit odbornou a zdravotní způsobilost zaměstnanců

1. Informovat koordinátora BOZP na staveništi o rizicích

Zhotovitel stavby má povinnost doložit, že informoval koordinátora BOZP na staveništi o potenciálních rizicích u konkrétně zvolených pracovních a technologických postupů, a to nejdéle do 8 dnů před zahájením stavby.

2. Být součinný s koordinátorem BOZP na staveništi

Zhotovitel stavby musí také poskytnout koordinátorovi BOZP na staveništi maximální součinnost, a to po celou dobu jeho působnosti, tedy po celou dobu výstavby. Součinnost znamená, že bude spolupracovat s koordinátorem BOZP na staveništi, podílet se na plnění plánu BOZP a dodržování všech stanovených pravidel apod.

3. Plnit obecné zásady a požadavky na výstavbu

Zhotovitel musí také dbát na to, aby stavba vyhovovala všem obecným zásadám a technickým požadavkům na výstavbu.

4. Dodržovat předpisy pro provoz strojů a zařízení

Zhotovitel je povinen dodržovat zvláštní předpisy, které jsou nutné pro provoz a používání strojů. Jedná se například o předpisy pro stavební stroje, elektrické, plynové, zdvihací a tlakové zařízení apod.

5. Plnit požadavky na organizaci práce

Zhotovitel je povinen plnit všechny požadavky na organizaci pracovních činností, technologií a postupů. Jedná se například o zemní, zednické, betonářské, montážní, bourací nebo sklenářské práce, dále pak o svařování, lepení krytin, skladování a manipulaci se stavebním materiálem, ale také o potápěčské práce, které jsou prováděné za zvýšeného tlaku.

6. Školit zaměstnance a pracovníky

Zhotovitel by měl nejméně 1x za 2 roky (není předepsané) provést školení a prověrku svých pracovníků, kteří se podílejí na projektování, řízení, kontrolách a celkovém provádění stavebních prací.

Zhotovitel stavby by měl 1x za rok (doporučené) provést školení a prověrku znalostí, které souvisejí s prací prováděnou:

- ve výškách nad 1,5 m,
- mimo pevné a bezpečné podlahy,
- na pohyblivých pracovních plošinách,
- na žebříku ve výšce nad 5 m,
- za použití horolezecké techniky.

Zhotovitel musí provádět také školení pracovníků dalších činností. Mezi tyto profese patří například svářeči, vazači, jeřábníci, řidiči obsluhující motorové vozíky nebo pracovníci obsluhující motorové řetězové pily.

7. Zajistit odbornou a zdravotní způsobilost zaměstnanců

Zhotovitel stavby musí zajistit, aby zaměstnanci, kteří budou provádět stavební práce, plnili podmínky odborné a zdravotní způsobilosti. V opačném případě nesmí pracovníky za žádných okolností prací pověřit.

2 Koordinátor BOZP na staveništi v akci

Manažerský přehled

V podstatě ke všem úrazům na stavbě dochází v praxi při vlastní stavební činnosti. Proto hlavní etapa pro výkon funkce koordinátora BOZP na staveništi nastává od převzetí staveniště. Koordinátor BOZP na staveništi musí vědět, že odpovědnost konkrétní osoby za bezpečnost provádění stavebních prací vzniká převzetím staveniště. Nejpozději od tohoto okamžiku je povinná zajistit BOZP v souladu s právními předpisy (zejména v souladu s § 101 odst. 4 zákoníku práce). Je důležité si uvědomit, že Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí konstatoval, že skutečnost, kdy „povinnost zajistit prvky kolektivní ochrany nebyla smluvně sjednána, a na stavbě tak nebyl příslušný koordinátor BOZP na staveništi, není důvodem pro neexistenci trestní odpovědnosti pachatele za nedbalostní trestný čin ublížení na zdraví“.⁹

2.1 Činnosti koordinátora BOZP na staveništi při přípravě stavby

Staveništěm se rozumí celá stavba.¹⁰

Z § 7 nařízení vlády č. 591/2006 Sb. vyplývají pro koordinátora následující činnosti:

- **Dává podněty a doporučuje technická řešení nebo organizační opatření**, která jsou z hlediska zajištění bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí a podmínek výkonu práce vhodná pro plánování jednotlivých prací, zejména těch, které se uskutečňují současně nebo v návaznosti; dbá, aby doporučené řešení bylo technicky realizovatelné a v souladu s právními a ostatními předpisy k zajištění BOZP a aby bylo, s přihlédnutím k účelu stanovenému zadavatelem stavby, ekonomicky přiměřené.

⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. května 2013, č. j. 6 Tdo 163/2013-II.-70

¹⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. února 2019, č. j. 10 As 144/2018 – 65: Pojem staveniště ve smyslu § 3 odst. 2 písm. n) zákona o BOZP

- **Poskytuje odborné konzultace a doporučení týkající se požadavků na zajištění bezpečné a zdraví neohrožující práce**, odhadu času potřebného pro provedení plánovaných prací nebo činností se zřetelem na specifická opatření, pracovní nebo technologické postupy a procesy a potřebnou organizaci prací v průběhu realizace stavby.

- **Zpracovává plán BOZP**, aby obsahoval, přiměřeně povaze a rozsahu stavby a místním a provozním podmínkám staveniště, údaje, informace a postupy zpracované v podrobnostech nezbytných pro zajištění bezpečné a zdraví neohrožující práce, přehledné schematické znázornění časového trvání, posloupnosti anebo souběhu a věcné vazby jednotlivých opatření k zajištění BOZP na staveništi. Nechá odsouhlasit a podepsat plán BOZP tak, aby byl odsouhlasen a podepsán všemi zhotoviteli, pokud jsou v době zpracování plánu BOZP známi. Zpracuje do plánu BOZP požadavky na BOZP při udržovacích pracích.

JAK NE:

Zadavatelé staveb, kteří nestihnou s předstihem určit koordinátora BOZP na staveništi v přípravě stavby a následně jsou na to před realizací upozorněni, se snaží koordinátora BOZP na staveništi v přípravě stavby určit zpětně ve smlouvě. Mají vytvořenou smlouvu pro činnost koordinátora BOZP na staveništi v přípravě i realizaci stavby. V danou chvíli se za krátký časový úsek předává staveniště. Tato skutečnost dokazuje fakt, že ve funkci koordinátora BOZP na staveništi nespátřují význam, ale pouze plní zákonnou povinnost.

Koordinátor BOZP na staveništi, který takovou smlouvu podepíše, se vystavuje riziku, že nesplní požadavky v přípravě stavby, a to z důvodu, že nemá dostatečný časový prostor a nepředá plán BOZP před výběrem zhotovitele, a vystavuje se tak možnému uložení sankce. Stejný případ je, pokud koordinátor BOZP na staveništi na žádost zadavatele stavby doplní (za finanční úplatu) sám sebe do oznámení o zahájení prací v přípravě stavby, přestože v této fázi stavby podle zákona o BOZP nepůsobil.

Touto skutečností se opět vystavuje sankci či trestněprávní odpovědnosti.

Mnoho zadavatelů staveb stále nereflktuje poslední novelu zákona o BOZP, a proto často v přípravě stavby poptávají pouze zpracování plánu BOZP a následně projektová kancelář, která zpravidla nemá vlastní odborně způsobilou osobu k činnosti koordinátora BOZP na staveništi, poptává dále jen zpracování plánu BOZP, nikoliv kompletní činnost koordinátora BOZP na

staveništi ve fázi přípravy stavby. K písemnému určení koordinátora BOZP na staveništi tedy v přípravě stavby nedochází, neboť je určena pouze projekční kancelář. Zde tedy praxe dost často naráží na nedodržování zákonných povinností. Mnohdy je u velkých státních zakázek, které se získávají v soutěžích, pravidelně zpracovatelem osoba z projekční kanceláře, která si doplnila vzdělání a získala osvědčení o odborné způsobilosti, ale plán BOZP, který zpracovává, nesplňuje požadavky nařízení vlády 591/2006 Sb., přílohy č. 6. To komplikuje následnou možnou aktualizaci plánu BOZP v rámci realizace stavby, kdy je plán BOZP zpravidla nepoužitelný, neboť nesplňuje zákonné požadavky na jeho rozsah a obsah. **Z pohledu příslušného oblastního inspektorátu práce je takto zpracovaný plán BOZP nedostatečný, a požadavek zákona o BOZP tedy nebyl naplněn. V takovém případě hrozí zadavateli stavby možné uložení sankce v maximální výši 400 000 Kč.**

Je-li koordinátor BOZP na staveništi ustaven, pak již musí plnit své povinnosti, a to i v případě, že ostatní selhávají. Zde je klíčové si pamatovat rozhodnutí soudu, že: „Nelze tolerovat pasivní postoj subjektu, který neplní své povinnosti v návaznosti na neplnění povinností jinými subjekty, neboť jeho činnost, pokud neplní svůj účel, tím postrádá smysl.“¹¹ Soudy vyžadují od koordinátora BOZP na staveništi, aby byl v oboru své činnosti aktivní a iniciativní a „myslel dopředu“. Koordinátor BOZP na staveništi je povinen zpracovaný plán BOZP přizpůsobovat případným nově se objevivším okolnostem.¹²

JAK ANO:

- Písemně určený koordinátor BOZP na staveništi zpracuje v součinnosti s projektantem plán BOZP na staveništi, který bude mít stanovený rozsah a obsah dle nařízení vlády, zejména přílohy č. 6 a vyhlášky č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb.
- Koordinátor nezapomene zpracovat do plánu BOZP požadavky na BOZP při udržovacích pracích.
- Zadavatel stavby si dá do smlouvy termín odevzdání plánu BOZP před výběrem zhotovitele.

2.2 Další povinnosti koordinátora BOZP na staveništi při přípravě stavby

Další povinnosti ukládá zákon o BOZP v § 18, kterým jsou doplněny a upřesněny povinnosti koordinátora BOZP na staveništi jak při přípravě stavby, tak v etapě její realizace.

§ 18 odst. 1 zákona o BOZP

koordinátor BOZP na staveništi je při přípravě stavby povinen:

- V dostatečném časovém předstihu před výběrem zhotovitelů předat zadavateli stavby plán BOZP obsahující kromě náležitostí uvedených v § 15 odst. 2 také přehled právních předpisů vztahujících se ke stavbě, informace o rizicích, které se mohou při

¹¹ Rozhodnutí Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 30. 1. 2017, č. j. 51 A 26/2016 – 61 k odpovědnosti koordinátora BOZP na staveništi

¹² Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. května 2019, sp. zn. 2 As 77/2017 – 70

realizaci stavby vyskytnout se zřetelem na práce a činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo poškození zdraví, a další podklady nutné pro zajištění bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí a podmínek výkonu práce, na které je třeba vzít zřetel s ohledem na charakter stavby a její realizaci.

koordinátor BOZP na staveništi je povinen v dostatečném časovém předstihu před výběrem zhotovitelů předat zadavateli stavby plán BOZP

JAK NE:

V praxi běžně zadavatel stavby v přípravě stavby **poptává místo činnosti** koordinátora BOZP na staveništi, který má být v součinnosti s projektantem stavby, **pouze zpracování plánu BOZP**.

JAK ANO:

Písemně určený koordinátor BOZP na staveništi v přípravě stavby by si měl prioritně pohlídat splnění jednotlivých bodů zákona o BOZP a příslušného prováděcího předpisu, kde jsou mu uloženy zákonné povinnosti, a to:

- Prokázat, jaká byla součinnost s projektantem (KD BOZP s projektantem, záznam ze schůzky, emailová komunikace atd.).
- Zpracovat plán BOZP na staveništi v přípravě stavby dle nařízení vlády č. 591/2006 Sb., přílohy č. 6, která upravuje jeho obsah a rozsah.
- Plán BOZP musí obsahovat seznam platných právních předpisů týkající se konkrétní stavby a informace o pracovních a zdravotních rizicích. Plán BOZP lze zpracovat i bez konkrétních technologických a pracovních postupů předaných následně v realizaci stavby. Jde o definování rizik a opatření vyplývajících z navržených postupů, která jsou koordinátorovi BOZP na staveništi známa z projektu. Navržená opatření mohou být natolik konkrétní, nakolik je konkrétní projektová dokumentace.

To, že zadavatel stavby mnohdy neví, že musí poptávat činnost koordinátora BOZP na staveništi, a poptává pouze plán BOZP, vychází mnohdy i z nedostatečné kvalifikace jednotlivých koordinátorů BOZP na staveništi. Zadavatel stavby by měl pečlivě zvažovat, koho si na plnění těchto povinností určuje. S tím souvisí i nastavení zadávací dokumentace pro výběr koordinátora BOZP na staveništi, která bývá klíčová pro výběr kvalifikované osoby. V zadávací dokumentaci musí být jednoznačně zahrnuty požadavky na kvalifikaci a délku praxe koordinátora BOZP na staveništi.

2.3 Koordinátor BOZP na staveništi při realizaci stavby a jeho vztah ke zhotoviteli

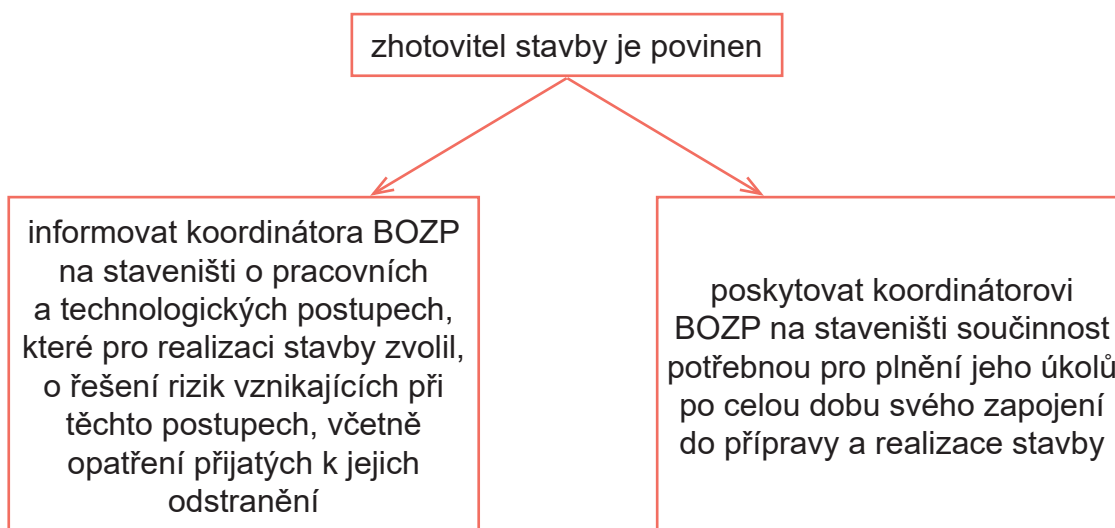
Ustanovení § 16 písm. a) zákona o BOZP je sice základní pro práci koordinátora BOZP na staveništi, jedná se však zejména o povinnosti zhotovitele, které jsou podrobněji popsány v kapitole 1.4.

Zhotovitel je povinen:

- Nejpozději do 8 dnů před zahájením prací na staveništi písemně informovat určeného koordinátora BOZP na staveništi o pracovních a technologických postupech, které pro realizaci stavby zvolil, o řešení rizik vznikajících při těchto postupech, včetně opatření přijatých k jejich odstranění.
- Poskytovat koordinátorovi BOZP na staveništi součinnost potřebnou pro plnění jeho úkolů po celou dobu svého zapojení do přípravy a realizace stavby, zejména mu včas předávat informace a podklady potřebné pro zhotovení plánu BOZP a jeho změn, brát v úvahu podněty

a pokyny koordinátora BOZP na staveništi, zúčastňovat se zpracování plánu BOZP, dodržovat jej, zúčastňovat se kontrolních dnů a postupovat podle dohodnutých opatření, a to v rozsahu, způsobem a ve lhůtách uvedených v plánu BOZP.

JAK NE:

Před novelou zákona o BOZP bylo standardem předávání analýzy rizik jednotlivých zhotovitelů stavby koordinátorovi BOZP na staveništi. Předávání tzv. registrů rizik vyplývá ze zákoníků práce a je především určeno pro potřeby jednotlivých zhotovitelů – zaměstnavatelů. Tito mají povinnost vyhodnotit pro své zaměstnance rizika a opatření a seznámit je s nimi. Slouží jako podklad jak pro kategorizaci prací, tak i přidělování osobních ochranných pracovních pomůcek. Rozhodně by tyto registry rizik však neměly sloužit jako podklad aktualizace plánu BOZP a nejsou ani součástí jakékoliv dokumentace spjaté s činností koordinátora BOZP na staveništi.

JAK ANO:

Ideální případ je, když je v přípravě stavby zpracován plán BOZP na staveništi, kde jsou postupy navrhované pro jednotlivé práce a pracovní činnosti zahrnující konkrétní požadavky pro jejich bezpečné provádění, jejich předpokládané časové trvání a posloupnost nebo souběh. Plán BOZP musí být přizpůsobován skutečnému stavu a podstatným změnám stavby během její realizace. **Postupy navrhované koordinátorem BOZP na staveništi jsou samozřejmě konkrétní natolik, nakolik je konkrétně zpracovaná projektová dokumentace.**

Následně jsou opatření navržená koordinátorem BOZP na staveništi konfrontována s technologickými a pracovními postupy, včetně rizik a opatření od jednotlivých zhotovitelů stavby. **Společně se tedy snaží najít řešení mezi navrženým opatřením ze strany koordinátora BOZP na staveništi v přípravě stavby a opatřením zhotovitele.** Případné rozdíly jsou pak součástí aktualizace plánu BOZP. Pokud se postup i opatření liší od návrhu koordinátora BOZP na staveništi v přípravě stavby, dochází po komunikaci se stavbyvedoucím k **aktualizacím plánu BOZP tak, že pracovní postup se mění, ale práce musí být přesto realizovány bezpečně včetně opatření.**

Z § 16 zákona o BOZP jednoznačně vyplývá, že předávat **technologické a pracovní postupy koordinátorovi BOZP na staveništi** má zhotovitel 8 dní před zahájením prací. Koordinátor BOZP na staveništi v souladu se zákonem o BOZP požaduje, aby technologické a pracovní postupy včetně konkrétních rizik a opatření ještě byly opatřeny vlastnoručním podpisem odborně způsobilé osoby.

Následně se domluví se stavbyvedoucím, zda jsou tato rizika a opatření vhodná a zda se shodují s jeho navrženými opatřeními v rámci plánu BOZP. **Pokud ne, zapracuje změny do aktualizace plánu BOZP a informuje všechny zhotovitele, kteří jsou s jeho vědomím na staveništi.**

Koordinátor BOZP na staveništi je tedy osoba na staveništi, která koordinuje jednotlivé rizikové práce mezi jednotlivými zhotoviteli, vyhodnocuje dopady a navrhuje společně se stavbyvedoucím opatření k předcházení ohrožení života a zdraví na staveništi s cílem zajištění bezpečnosti všech pracovníků stavby, kteří se s vědomím zadavatele stavby pohybují na staveništi.

Koordinátor BOZP na staveništi, pokud např. neobdržel technologický či pracovní postup od zhotovitele, včetně rizik a opatření, by měl tuto skutečnost vést jako závadový stav, který má povinnost vést do odstranění závad, případně uvědomit zadavatele stavby, že zhotovitel neplní své zákonné povinnosti.

§ 16 zákona o BOZP hraje tak klíčovou roli v činnosti koordinátora BOZP na staveništi, kdy se naplňuje součinnost se zhotovitelem.

2.4 Povinnosti koordinátora BOZP na staveništi při realizaci stavby

V ust. § 18 zákona o BOZP jsou doplněny a upřesněny povinnosti koordinátora BOZP na staveništi i při realizaci stavby.

Koordinátor BOZP na staveništi při realizaci stavby má povinnost

a) bez zbytečného odkladu:

- Informovat všechny dotčené zhotovitele o bezpečnostních a zdravotních rizicích, která vznikla na staveništi během postupu prací.

Tento požadavek by měl být splněn jednak v plánu BOZP na staveništi, jednak pravidelně v zápisech z KD BOZP na staveništi. Je potřeba upozornit hlavně na práci se zdravotními riziky, např. hluk, vibrace atd.

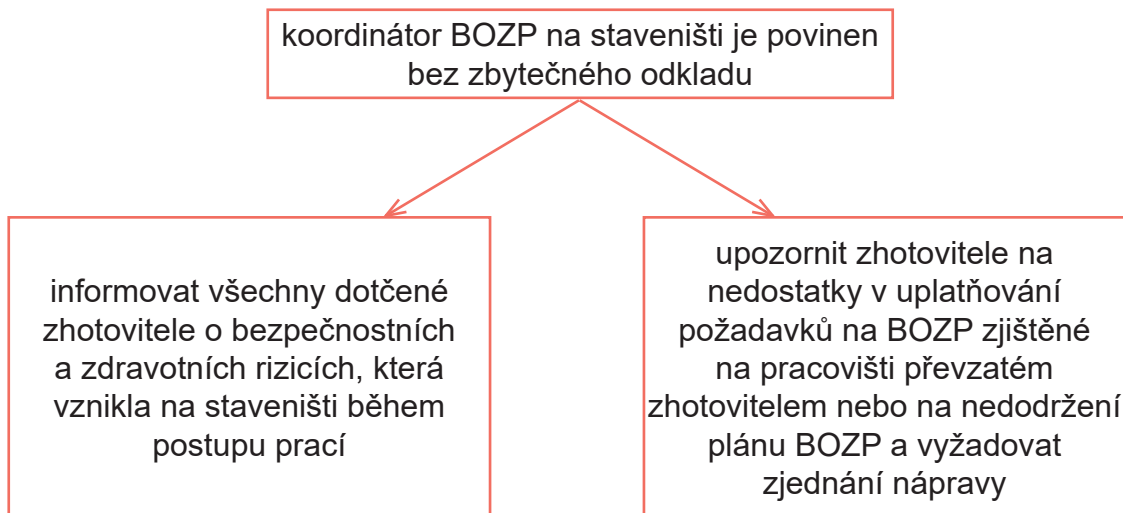
- Upozornit zhotovitele na nedostatky v uplatňování požadavků na BOZP zjištěné na pracovišti převzatém zhotovitelem nebo na nedodržení plánu BOZP a vyžadovat zjednání nápravy; k tomu je koordinátor oprávněn navrhnout přiměřená opatření.

Prioritní činností koordinátora BOZP na staveništi při realizaci stavby je kontrola dodržování plánu BOZP na staveništi všemi zhotoviteli. V zápisech z KD BOZP by měla zaznít informace, zda průběh prací jednotlivých zhotovitelů je v souladu s plánem BOZP, či nikoliv. V případě nedodržování plánu BOZP je nutné zjednat nápravu a aktivně navrhnout přiměřená opatření. Koordinátor BOZP na staveništi je tak svým způsobem manažer, který kontroluje dodržování nastavených procesů a řídí případné zjednání nápravy s přiměřenými opatřeními. Vše je možné dosáhnout v komunikaci se stavbyvedoucím.

- Oznámit zadavateli stavby případy, nebyla-li zhotovitelem neprodleně přijata přiměřená opatření ke zjednání nápravy; na základě tohoto oznámení je zadavatel stavby povinen přijmout opatření k odstranění nedostatků vytykánych koordinátorem BOZP na staveništi.
- Postupovat při výkonu své činnosti v součinnosti s dalšími odborně způsobilými fyzickými osobami vykonávajícími svoji působnost podle zvláštních právních předpisů.

Partnerem pro koordinátora BOZP na staveništi je nejen stavbyvedoucí, ale zejména odborně způsobilá osoba v prevenci rizik a osoba odpovědná za požární ochranu.

b) provádět další činnosti:

• **§ 8 nařízení vlády č. 591/2006 Sb.**

Uvedené ustanovení ukládá koordinátorovi BOZP na staveništi povinnost provádět i další činnosti při realizaci stavby.

1) Koordinátor BOZP na staveništi při realizaci realizace stavby:

- **Koordinuje přijímání opatření** k zajištění BOZP při práci jednotlivými zhotoviteli stavby nebo jimi pověřenými osobami se zřetelem na povahu stavby, na všeobecné zásady prevence rizik a činnosti prováděné na staveništi, s cílem chránit zdraví fyzických osob, zabraňovat pracovním úrazům a předcházet vzniku nemocí z povolání.

V tomto ustanovení se reaguje na stejný problém, jako bylo již uvedeno v části týkající se zpracování plánu BOZP. Jde o to, že jak plán BOZP, tak i následně činnost koordinátora BOZP na staveništi ve fázi realizace stavby musí obsahovat taková opatření k zajištění BOZP, aby tato opatření nesloužila pouze jednomu zhotoviteli, ale všem, kteří budou při své činnosti provádět své práce na staveništi.

- **Dává podněty a na vyžádání zhotovitele doporučuje technická řešení nebo opatření** k zajištění BOZP za účelem stanovení pracovních nebo technologických postupů a plánování bezpečného provádění prací, které se s ohledem na věcné a časové vazby při realizaci stavby uskuteční současně nebo na sebe budou bezprostředně navazovat.

Toto ustanovení definuje postavení koordinátora BOZP na staveništi. Velmi často se stává, že si však koordinátoři na staveništi svoji roli neuvědomují a místo toho, aby vystupovali na staveništi jako pomocníci zhotovitelů stavby, ukládají nad rámec svých pravomocí úkoly těmto zhotovitelům. **Role koordinátora BOZP na staveništi by však měla být aktivní a on by měl být tím, kdo navrhuje řešení problému.**

- Spolupracuje při stanovení času potřebného k bezpečnému provádění jednotlivých prací nebo činností.
- **Sleduje provádění prací na staveništi a ověřuje, zda jsou dodržovány požadavky na BOZP** s cílem zajištění bezpečného provádění prací na staveništi, upozorňuje na konkrétně zjištěné nedostatky a požaduje bez zbytečného odkladu zjednání nápravy.
- **Kontroluje zabezpečení obvodu staveniště**, včetně vstupu a vjezdu na staveniště, s cílem zamezit vstupu nepovolaným fyzickým osobám.

Koordinátor BOZP na staveništi při každé své návštěvě kontroluje zabezpečení staveniště, jak jej navrhl v plánu BOZP, případně jak jej stanovila aktualizace plánu BOZP. V zápisu z každé kontroly musí zaznít, zda zajištění staveniště je v souladu s plánem BOZP, či nikoliv.

- **Spolupracuje se zástupci zaměstnanců** pro oblast BOZP a s příslušnými odborovými organizacemi, popřípadě s fyzickou osobou provádějící technický dozor stavebníka.

- **Zúčastňuje se kontrolní prohlídky stavby**, k níž byl přizván stavebním úřadem.
- V součinnosti se všemi zhotoviteli na dané stavbě aktualizuje a přizpůsobuje plán BOZP zpracovaný při přípravě stavby skutečnému průběhu prací při realizaci stavby na staveništi a nechá plán BOZP odsouhlasit a podepsat dalšími zhotoviteli, kteří nebyli v době zpracování plánu BOZP známi.

Povinnost nechat aktualizovat plán BOZP má jednak zadavatel stavby, ale i koordinátor BOZP na staveništi. Ideální variantou je aktualizace plánu BOZP prostřednictvím zápisů z KD BOZP, kde se koordinátor BOZP na staveništi pravidelně setkává s pověřenými osobami za jednotlivé zhotovitele, přitom mohou zhotovitelé ihned navrhnout a odsouhlasit aktualizace plánu BOZP ihned navrhnout i odsouhlasit zhotoviteli.

2) Koordinátor BOZP na staveništi při realizaci stavby současně:

- **Navrhuje termíny** KD BOZP k dodržování plánu BOZP za účasti zhotovitelů nebo osob jimi pověřených a organizuje jejich konání.

V každém zápisu z KD BOZP by tedy mělo zaznít, kdy se bude konat další KDBOZP, např. 1x týdně. Četnost KD BOZP není zákonem o BOZP stanovena, doporučuje se však minimálně 1x měsíčně dle velikosti stavby.

- **Sleduje, zda zhotovitelé dodržují plán BOZP** a projednává s nimi přijetí opatření a termíny k nápravě zjištěných nedostatků.
- Provádí zápisy o zjištěných nedostacích v BOZP na staveništi, na něž prokazatelně upozornil zhotovitele, a dále zapisuje údaje o tom, zda a jakým způsobem byly tyto nedostatky odstraněny.

Při neplnění povinností koordinátora BOZP na staveništi v přípravě a realizaci stavby se vystavuje koordinátor BOZP na staveništi uložení sankce v maximální výši 300 000 Kč.

Jak deklaroval Nejvyšší správní soud, „*koordinátor BOZP na staveništi je povinen vyžadovat adekvátní míru součinnosti od stavebníka, resp. zadavatele stavby, a pokud mu taková míra součinnosti není poskytována, je povinen mu oznámit, že nadále již nemůže plnit své úkoly.*“¹³ Obdobně jestliže má zaměstnavatel jako dodavatel určité stavby signály, že udělením pokynu svým zaměstnancům či subdodavatelům by je vystavil riziku, kterému nelze na jeho řídicí úrovni nijak efektivně předejít, pak má odmítnout takový pokyn vydat do doby, než bude riziko odstraněno.¹⁴

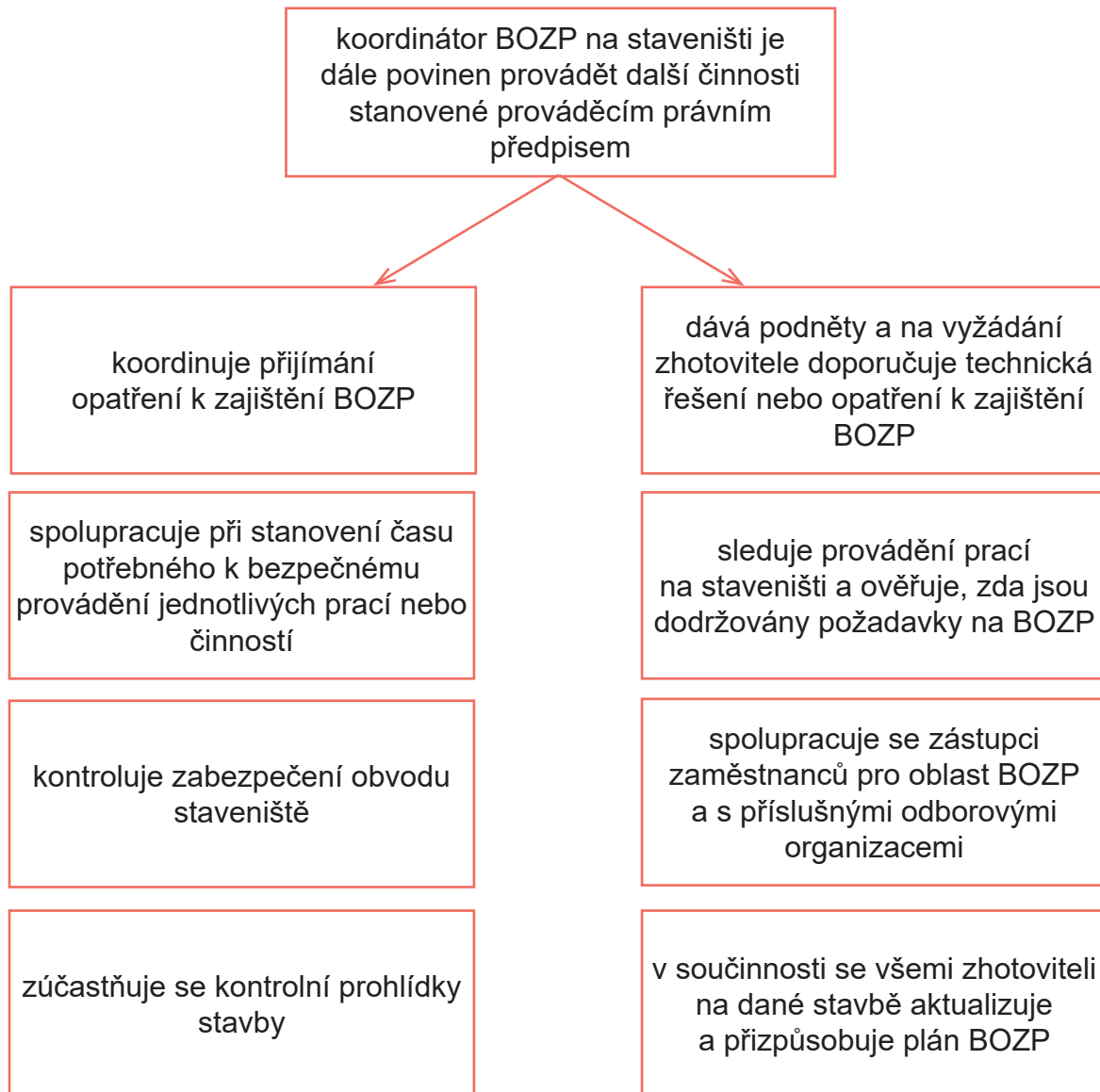

Řada koordinátorů BOZP na staveništi plní své povinnosti odpovědně, avšak mnohdy se setkávají s nepochopením dalších subjektů na stavbě, které v některých případech přeroste do roviny inzultace či zranění samotného koordinátora BOZP na staveništi. Takové jednání ze strany dalších subjektů na stavbě je postihováno v trestněprávní rovině.¹⁵

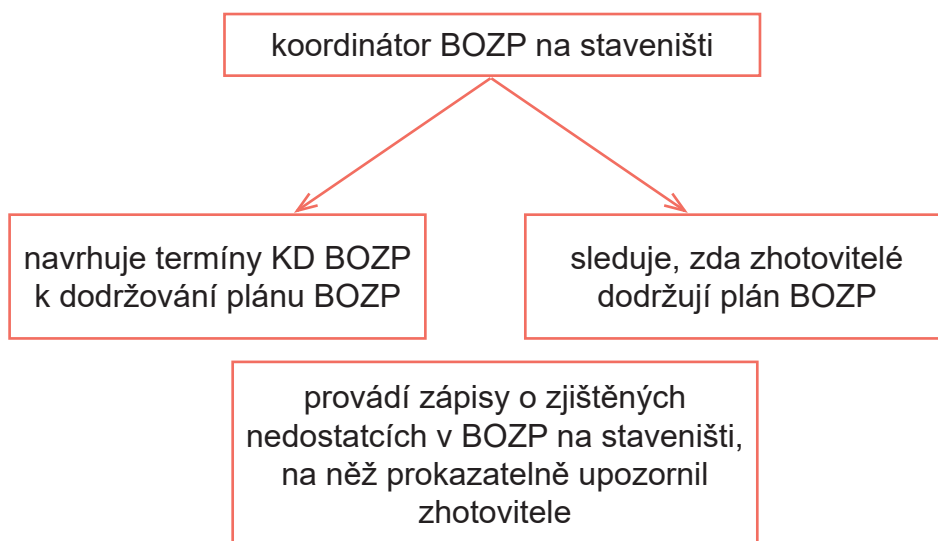
¹³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. května 2019, č.j. 2 As 77/2017 – 70

¹⁴ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 12. února 2014, č. j. 6 Ads 63/2013 – 63

¹⁵ Rozsudkem Okresního soudu v Berouně ze dne 24. 4. 2017, sp. zn. 1 T 13/2017

Současně je koordinátor BOZP na staveništi dle § 8 nařízení vlády 591/2006 Sb. povinen:

2.5 Vedení zápisu z kontrolního dne BOZP

Stěžejním dokumentem a nástrojem pro činnost koordinátora BOZP na staveništi je jednak plán BOZP, ale i zápis z KD BOZP. Je nutné rozlišit, co je KD BOZP, a co je kontrolní prohlídka stavby. **Zákonem není stanoveno, jak často mají KD BOZP probíhat**, je to v praxi realizováno dle rozsahu a rizikovitosti stavby. Jak již bylo uvedeno výše, nejčastěji se provádí na stavbách menšího rozsahu KD BOZP minimálně 1x měsíčně. U staveb většího rozsahu bývají KD BOZP 1x týdně. Rozdíl mezi KD BOZP a kontrolní prohlídkou stavby je především v oznámení jeho konání a účasti zhotovitelů.

KD BOZP musí mít navržené termíny, musí na něj být pozváni zástupci jednotlivých zhotovitelů, kteří v daném období působí na staveništi, a musí být organizovány určeným koordinátorem BOZP na staveništi.

KD BOZP obsahuje zápis z kontrolního dne a prezenční listinu s podpisy jednotlivých zhotovitelů. Koordinátor BOZP na staveništi má povinnost zhotovitele na konání pozvat, ale nemá odpovědnost, zda se jednotliví zhotovitelé KD BOZP zúčastní.

Kontrolní prohlídkou stavby je potom „pochůzka“ koordinátora BOZP na staveništi v rámci stavby, kdy koordinátor BOZP na staveništi kontroluje dodržování plánu BOZP. Může být sjednaná nebo namátková. Nevytváří se z ní zápis, pokud to není potřeba, nejrizikovější prohřešky se zapisují do stavebního deníku, případně je zaslán soubor s přehledem rizikových prací, které jsou v rozporu s navrženým plánem BOZP a jeho aktualizacemi.

Je potřeba podívat se i na roli stavebního deníku na staveništi, který vychází ze stavebního zákona a je jedním z hlavních dokumentů, který se předkládá v soudních případech. Koordinátor BOZP na staveništi je oprávněnou osobou, která může vést ve stavebním deníku své záznamy. Vzhledem k tomu, že hlavním dokumentem ze zákona o BOZP je pro koordinátora BOZP na staveništi zápis z KD BOZP, vede ve stavebním deníku především záznamy o významném porušování postupů ze strany zhotovitelů s plánem BOZP na staveništi, upozorňuje zhotovitele na neprovádění součinnosti s koordinátorem BOZP na staveništi, případně doporučuje pozastavení prací, které vykazují rizikové činnosti pro jednotlivé zhotovitele, kdy jsou v ohrožení života a zdraví pracovníci stavby. Koordinátor BOZP na staveništi ale nemůže zastavit práce na stavbě, neboť by způsobil finanční ztráty, které by ovlivnily zhotovitele a zadavatele stavby. Měl by však jednoznačně na porušování BOZP písemně upozornit a případně i navrhnout zastavení konkrétního pracovního postupu, který ohrožuje pracovníky stavby.

3 Odpovědnost koordinátora BOZP na staveništi

Manažerský přehled

Koordinátor BOZP na staveništi odpovídá za své vlastní selhání. Nebude-li řádně plnit své povinnosti, pak jej může smluvní partner postihnout za nekvalitní výkon funkce. Za neplnění povinností na stavbě může u menších porušení právních povinností být koordinátor BOZP na staveništi postižen inspekci práce za přeštek. Dojde-li k újmě na zdraví či smrti dělníků na stavbě nebo třetích osob, pak při splnění trestním zákonem stanovených podmínek bude koordinátor BOZP na staveništi postižen za trestný čin. Byla-li trestným činem způsobena újma jiné fyzické či právnické osobě, bude muset újmu koordinátor BOZP na staveništi uhradit.

3.1 Úvod do problematiky odpovědnosti

Odpovědnost koordinátora BOZP na staveništi je z pohledu výkonu této profese klíčová problematika, neboť při stavebních činnostech ze strany více subjektů současně na témže staveništi dochází často k újmám na zdraví, životech či majetku třetích osob.

Cílem této části je představit odpovědnost koordinátorů BOZP na staveništi ve stručném přehledu. Přiblížení této problematiky koordinátorům BOZP na staveništi jim napomůže pochopit všechny souvislosti s výkonem jejich práce a již předem se připravit na řešení situací, kdy budou muset před smluvními partnery či před soudem hájit svůj postup, resp. podílet se na úhradě vzniklé újmy.

Povinnosti na úseku prevence rizik a BOZP dle zákoníku práce mají vzájemné průniky, pokud jde o osoby odpovědné za jejich přijetí. Jedno a totéž opatření tak mohou mít povinnost přijmout různé subjekty na různých úrovních řízení a každý z nich může být potrestán za své vlastní selhání.¹⁶

Koordinátor BOZP na staveništi je jedním ze subjektů, který má zajistit dodržení BOZP na pracovišti. Dojde-li k újmě na zdraví na daném staveništi, pak zpravidla bude i koordinátor BOZP na staveništi prošetřován ze strany orgánů inspekce práce a Policie ČR, zda řádně plnil své povinnosti.

Smyslem úpravy odpovědnosti v právu je reagovat na porušování právních povinností, resp. na chování, které je v rozporu s právními předpisy. Právní předpisy pro tyto případy obsahují normy sankční povahy, které postihují porušení právních povinností.

Na odpovědnost koordinátora BOZP na staveništi hledíme jako na povinnost strpět následky, které stanoví právní předpisy za porušení povinností, jakož i samo uplatnění následků za porušení povinností.

V závislosti na porušení povinností, které jsou obsahem základních právních vztahů, a na povinnostech koordinátora BOZP na staveništi, lze rozlišovat zejména **odpovědnost plynoucí z nedodržení smlouvy o dílo, příkazní smlouvy či smlouvy o kontrole, pracovněprávní odpovědnost, odpovědnost administrativní a odpovědnost trestní.**

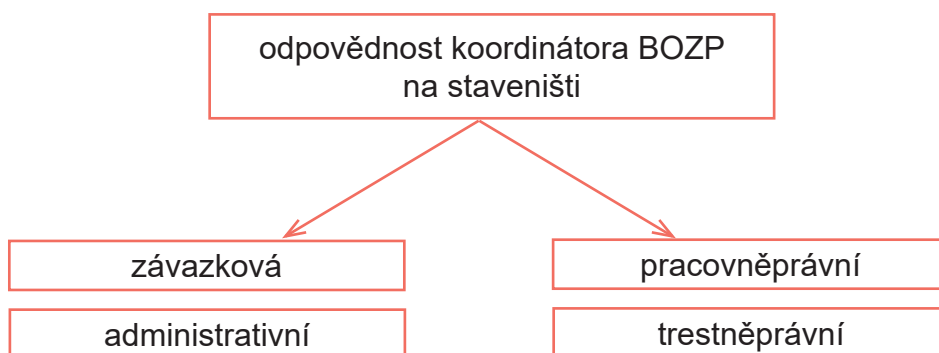
Koordinátor BOZP na staveništi odpovídá podle podmínek konkrétního případu za újmu způsobenou smluvnímu partnerovi či fyzickým a právnickým osobám za podmínek sjednaných ve smlouvě či stanovených v zákoně, **pokud způsobí újmu v souvislosti s výkonem funkce koordinátora BOZP na staveništi, přičemž této odpovědnosti se zproští, pokud prokáže, že škodě nemohlo**

¹⁶ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. června 2019, č. j.: 5 As 222/2018 – 35

být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na něm požadovat (standard odborné péče).

S ohledem na maximální prevenci vzniku civilní, administrativně-právní, či dokonce trestní odpovědnosti koordinátora BOZP na staveništi za způsobenou újmu na zdraví, životě či majetku stavebních dělníků a třetích osob, resp. usnadnění následného prokázání existence vyvíňovacího důvodu, je nutno vždy:

- Přesně vymežit, **co má koordinátor BOZP na staveništi dělat**, tzn. zajistit přesné písemné zadání práce od klienta, kde je jasně vymezeno, co pro něj koordinátor BOZP na staveništi dělá a jakou podobu má mít požadovaný výstup.
- Prohlášení **koordinátora BOZP na staveništi** o podmínkách, za nichž se ujímá výkonu činnosti, a co je již ze strany klienta (zejména zadavatele stavby) splněno, resp. co bude muset být splněno.

3.2 Odpovědnost závazková (porušení smluvní povinnosti)

Koordinátor BOZP na staveništi odpovídá za porušení povinností, které se zavázal dodržovat v příslušné smlouvě o dílo, příkazní smlouvě, smlouvě o kontrole či jiném výslovně upraveném nebo atypickém typu smlouvy. Odpovědnost je objektivní, tedy bez zřetele na zavinění koordinátora BOZP na staveništi.

Koordinátor BOZP na staveništi by si vždy měl pečlivě formulovat rozsah svých povinností, aby byl schopen dostát požadavkům veřejnoprávních předpisů a napomoci tomu, aby byla dodržena BOZP na staveništi. **Tomu by měla odpovídat časová dotace věnovaná ze strany koordinátora BOZP na staveništi pro splnění každé zakázky, a tedy i cena služby. Ujednání nižší ceny nezbavuje koordinátora BOZP na staveništi odpovědnosti za řádné poskytnutí jeho služeb. Koordinátor BOZP na staveništi vždy musí dostát svým veřejnoprávním povinnostem. Odpovědnost koordinátora BOZP na staveništi se řídí konkrétní smlouvou a občanským zákoníkem.**

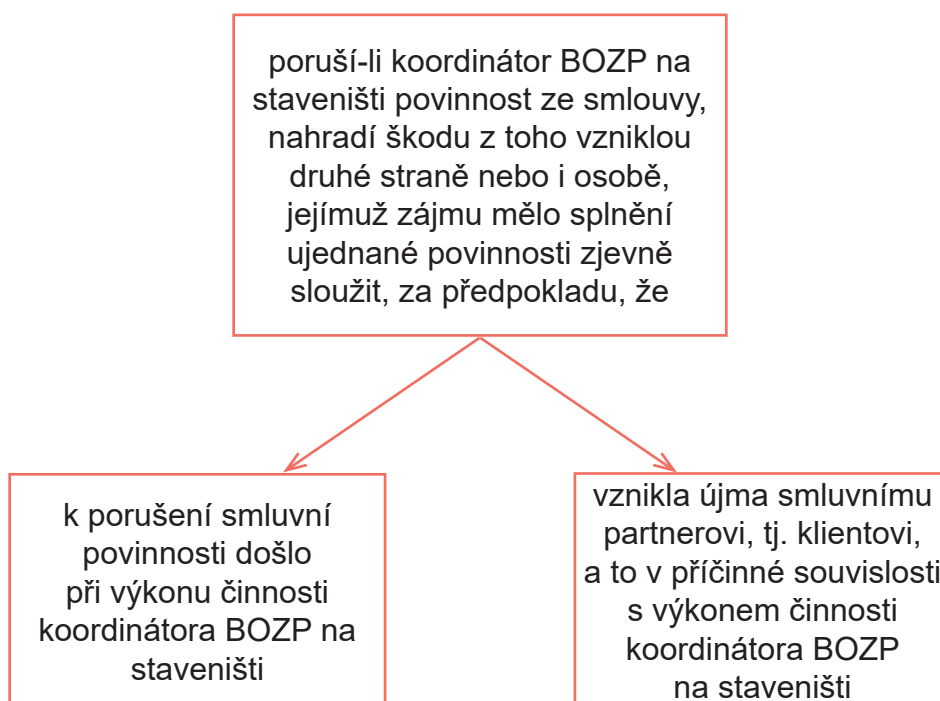
Poruší-li koordinátor BOZP na staveništi povinnost ze smlouvy, nahradí škodu z toho vzniklou druhé straně nebo i osobě, jejímuž zájmu mělo splnění ujednané povinnosti zjevně sloužit. Úprava odpovědnosti za škodu koordinátora BOZP na staveništi ve vztazích k závazkovému partnerovi vychází z objektivní odpovědnosti a je založena na současném splnění předpokladů, jimiž jsou:

- Porušení smluvní povinnosti při výkonu činnosti koordinátora BOZP na staveništi.
- Vznik újmy smluvnímu partnerovi, tj. klientovi.
- Příčinná souvislost mezi výkonem činnosti koordinátora BOZP na staveništi a vznikem újmy.¹⁷

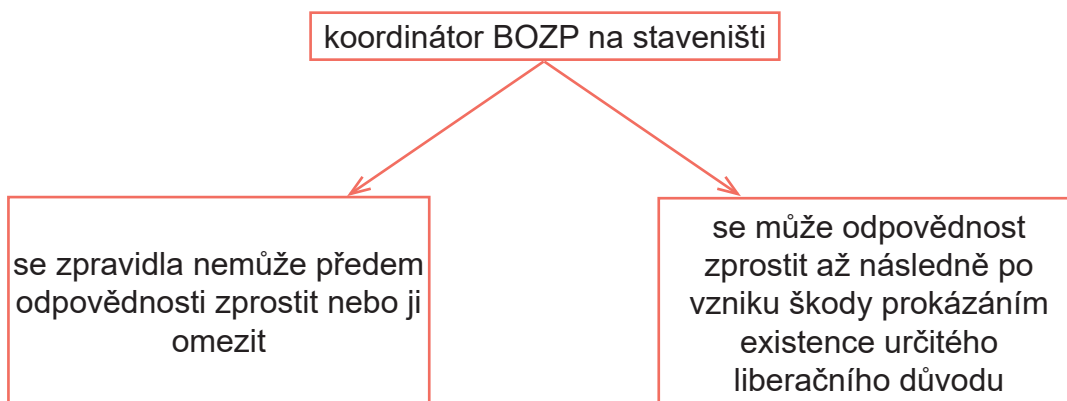
¹⁷ viz judikáty NS ČR spis. zn. 25 Cdo 1862/2001, spis. zn. 25 Cdo 88/6/2004, spis. zn. 25 Cdo 1365/2004

Pokud koordinátor BOZP na staveništi při své činnosti použije zmocněnce, zaměstnance nebo jiného pomocníka, nahradí škodu jím způsobenou stejně, jako by ji způsobil sám. Zavázal-li se však koordinátor BOZP na staveništi při plnění jiné osoby provést určitou činnost samostatně, nepovažuje se za pomocníka; pokud však koordinátor BOZP na staveništi tuto jinou osobu nepečlivě vybral nebo na něho nedostatečně dohlížela, ručí za splnění jeho povinnosti k náhradě škody.

Koordinátor BOZP na staveništi se zpravidla nemůže předem odpovědnosti zprostit nebo ji omezit. Odpovědnosti se lze zprostit až následně po vzniku škody prokázáním existence určitého liberačního důvodu. Povinnosti k náhradě škody se koordinátor BOZP na staveništi zproští, prokáže-li, že mu ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli. Překážka vzniklá z osobních poměrů koordinátora BOZP na staveništi nebo vzniklá až v době, kdy byl koordinátor BOZP na staveništi s plněním smlouvené povinnosti v prodlení, ani překážka, kterou byl škůdce podle smlouvy povinen překonat, ho však povinnosti k náhradě nezproští.

Současně platí, že:

3.3 Pracovněprávní odpovědnost

Koordinátor BOZP na staveništi odpovídá v režimu pracovněprávní odpovědnosti pouze tehdy, kdy újmu jiné osobě způsobil jako zaměstnanec při plnění pracovních úkolů udělených ze strany svého zaměstnavatele nebo pro plnění těchto úkolů či v přímé souvislosti s plněním těchto úkolů.

Pokud by k újmě došlo mimo rámec plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, pak by nemohlo dojít ke vzniku pracovněprávní odpovědnosti za škodu. Mohla by však mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem vzniknout, samozřejmě při naplnění všech předpokladů odpovědnosti, odpovědnost občanskoprávní. Tak by tomu bylo např. při *excesu (vybočení z plnění pracovních povinností)*. Zásadní rozdíl mezi pracovněprávní odpovědností a občanskoprávní odpovědností spočívá v tom, že občanskoprávní odpovědnost za škodu vychází z rovného postavení subjektů. Naproti tomu pracovněprávní odpovědnost za škodu zvýhodňuje zaměstnance oproti zaměstnavateli, a to jak u odpovědnosti zaměstnance za škodu (především omezením rozsahu náhrady škody), tak i u odpovědnosti zaměstnavatele za škodu způsobenou zaměstnanci (zejména široce koncipovanými předpoklady této odpovědnosti).

Koordinátor BOZP na staveništi odpovídá za újmu způsobenou zaměstnavateli podle zákoníku práce v rámci:

- obecné odpovědnosti a
- odpovědnosti za nesplnění povinností k odvrácení škody.

Výši požadované náhrady škody určuje zaměstnavatel.

Pokud však způsobil škodu vedoucí zaměstnanec, který je statutárním orgánem, popřípadě jeho zástupce, sám nebo společně s podřízeným zaměstnancem, určí výši této náhrady ten, kdo statutární orgán nebo jeho zástupce na pracovní místo ustanovil.

Předpokladem obecné odpovědnosti koordinátora BOZP na staveništi je:

- Vznik škody na straně zaměstnavatele.
- Porušení právních povinností ze strany zaměstnance (za škodu odpovídá i zaměstnanec, který ji způsobil úmyslným jednáním proti dobrým mravům).
- Příčinná souvislost mezi vznikem škody a porušením právních povinností ze strany zaměstnance (popřípadě úmyslným jednáním proti dobrým mravům).
- Zavinění zaměstnance (ve formě úmyslu nebo nedbalosti).

Odpovídá-li zaměstnavateli za škodu několik koordinátorů BOZP na staveništi, **je každý z nich povinen hradit poměrnou část škody podle míry svého zavinění.** Koordinátor BOZP na staveništi neodpovídá za škodu, kterou způsobil při odvrácení škody hrozící zaměstnavateli nebo nebezpečí přímo hrozícímu životu nebo zdraví, jestliže tento stav sám úmyslně nevyvolal a počínal si přitom způsobem přiměřeným okolnostem.

Výše náhrady škody způsobené koordinátorem BOZP na staveništi z nedbalosti je omezená a nesmí přesáhnout u jednotlivého zaměstnance částku rovnající se čtyřapůlnásobku jeho průměrného měsíčního výdělku. Jde-li o škodu způsobenou úmyslně, může zaměstnavatel požadovat i náhradu ušlého zisku.

Soud může v určitých případech náhradu škody přiměřeně snížit, a to i pod shora uvedenou hranici čtyřapůlnásobku průměrného měsíčního výdělku zaměstnance.

- Koordinátor BOZP na staveništi odpovídá za nesplnění povinnosti k odvrácení škody.

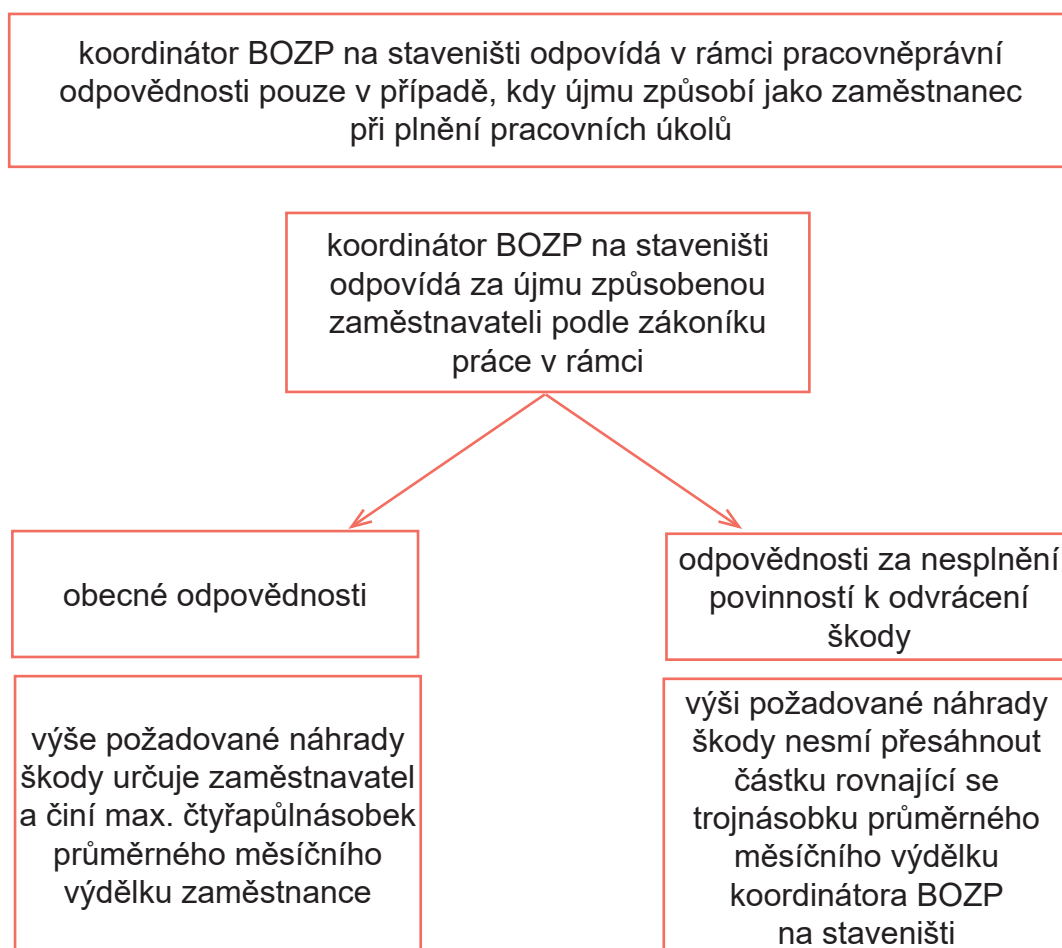
Předpokladem této odpovědnosti je:

- Vznik škody na straně zaměstnavatele.

- Porušení prevenční povinnosti upozornit na hrozící škodu, popřípadě proti ní zakročit.
- Příčinná souvislost mezi vznikem škody a porušením prevenční povinnosti.
- Zavinění koordinátora BOZP na staveništi, které musí být alespoň ve formě vědomé nedbalosti; pokud by se jednalo pouze o nevědomou nedbalost, odpovědnost za škodu by nevznikla.
- Skutečnost, že škodu není možno uhradit jinak (např. přímý škůdce nebyl zjištěn, popřípadě vzhledem k omezené odpovědnosti přímý škůdce neuhradil celou skutečnou škodu).

Výše náhrady škody nesmí přesáhnout částku rovnající se trojnásobku průměrného měsíčního výdělku koordinátora BOZP na staveništi. Koordinátor BOZP na staveništi v tomto případě vlastně nehradí škodu, ale pouze přispívá k její úhradě.¹⁸

3.4 Administrativní odpovědnost (odpovědnost za přestupek)

Koordinátor BOZP na staveništi jako fyzická osoba je pachatelem, jestliže svým zaviněným jednáním naplnila znaky přestupku nebo jeho pokusu, je-li trestný.

Koordinátor BOZP na staveništi jako právnická osoba je pachatelem, jestliže k naplnění znaků přestupku došlo jednáním fyzické osoby, která se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě, a která porušila právní povinnost uloženou právnické osobě.

Odpovědnost právnické osoby za přestupek není podmíněna zjištěním konkrétní fyzické osoby, která se považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě. Správní orgán není povinen zjišťovat konkrétní fyzickou osobu, která se za účelem posuzování odpovědnosti právnické osoby

¹⁸ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. května 2019, sp. zn. 2 As 77/2017 – 70

za přestupek považuje za osobu, jejíž jednání je přičitatelné právnické osobě, zejména tehdy, je-li ze zjištěných skutečností zřejmé, že k jednání zakládajícímu odpovědnost právnické osoby za přestupek došlo při činnosti právnické osoby.

Koordinátor BOZP na staveništi odpovídá dle zákona o inspekci práce za to, že:

- Vede písemně chronologický seznam smluvních vztahů o výkonu své činnosti, jako odborně způsobilé fyzické osoby k zajišťování úkolů v prevenci rizik a koordinátora na staveništi, který opatřuje svým jménem a vlastnoručním podpisem.
- Opatřuje zpracované dokumenty související s výkonem své činnosti, jako odborně způsobilé fyzické osoby k zajišťování úkolů v prevenci rizik a koordinátora BOZP na staveništi, svým jménem a vlastnoručním podpisem.
- Oznamuje Ministerstvu práce a sociálních věcí změny údajů uváděných v evidenci odborně způsobilých fyzických osob k zajišťování úkolů v prevenci rizik a koordinátorů BOZP na staveništi do 15 dnů od jejich vzniku.
- V dostatečném časovém předstihu před výběrem zhotovitelů předá zadavateli stavby plán BOZP.
- Bez zbytečného odkladu předá projektantovi, zhotoviteli, pokud byl již určen, popřípadě jiné osobě veškeré další informace o bezpečnostních a zdravotních rizicích, které jsou mu známy a které se dotýkají jejich činnosti.
- Informuje všechny dotčené zhotovitele o bezpečnostních a zdravotních rizicích, která vzniknou na staveništi během postupu prací.
- Upozorní zhotovitele na nedostatky v uplatňování požadavků na bezpečnost a ochranu zdraví při práci zjištěné na pracovišti převzatém zhotovitelem nebo na nedodržení plánu a vyžaduje zjednání nápravy.
- Oznámi zadavateli stavby stanovené případy, nebyla-li zhotovitelem neprodleně přijata přiměřená opatření ke zjednání nápravy.
- Postupuje při výkonu své činnosti v součinnosti s dalšími odborně způsobilými fyzickými osobami vykonávajícími svoji působnost podle zvláštních právních předpisů.
- Provádí další činnosti stanovené prováděcími předpisy k zajištění BOZP.

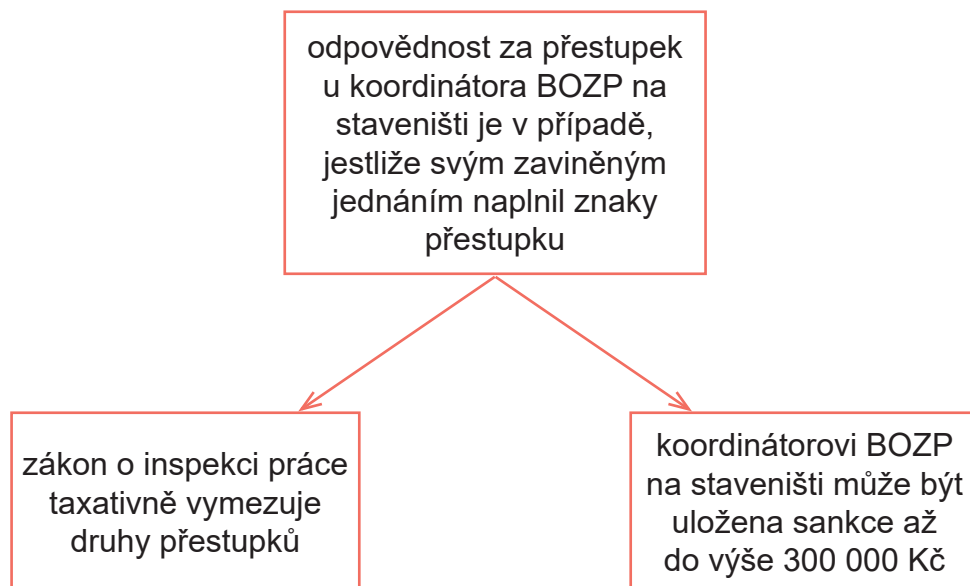
Je-li koordinátor BOZP na staveništi ustaven, pak již musí plnit své povinnosti aktivně, a to i v případě, že ostatní selhávají.

Pokud koordinátorovi BOZP na staveništi není ze strany zhotovitele stavby/stavebního podnikatele nebo zadavatele stavby poskytována součinnost, je povinen jim oznámit, že nadále již nemůže plnit své úkoly, a případně učinit i další vhodná opatření k tomu, aby nedošlo k újmám na zdraví či životech osob, jichž se stavební činnost může dotknout.

Koordinátorovi BOZP na staveništi může být za neplnění jeho povinností uložena sankce až do výše 300 000 Kč. Při stanovení výše pokuty za přestupek je třeba zohlednit jako přitěžující okolnost to, že došlo k pracovnímu úrazu s následkem smrti. Pokuta má mít jednak výchovný charakter, a jednak represivní účinek. Pokuta proto musí být citelným zásahem do majetkové sféry pachatele správného deliktu tak, aby nedošlo k opakování závadného chování.¹⁹

¹⁹ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 21. srpna 2012, č. j. 78 Ad 5/2011 – 47

3.4.1 Na co si dát pozor: výsledky kontrol SÚIP

- Ve fázi přípravy stavby přetrvává stále velké množství neurčených koordinátorů BOZP na staveništi. Toto se zjišťuje jednak ze zaslaných oznámení o zahájení stavby, kde se k tomu zasilatelé přiznávají, dále pak při kontrolách u zadavatelů stavby.
- Z hlediska určení koordinátorů BOZP na staveništi ve fázi realizace stavby bylo zjištěno, že ne vždy jsou určeni zadavatelem stavby, ale jsou určováni technickým dozorem investora, projektanty nebo zhotoviteli stavby, což nemůže být akceptováno jako naplnění požadavku zákona.
- Ze strany zadavatelů staveb (velkých staveb, zejména liniových) je po koordinátorech BOZP na staveništi mnohdy smluvně požadováno plnění dalších úkolů nad rámec zákonných povinností (např. šetření úrazů, dodržování smluvních požadavků, jako je používání OOPP bez ohledu na rizika apod.).
- Koordinátorovi BOZP na staveništi jsou předávány **špatné technologické postupy**, v nichž je BOZP řešena velmi málo nebo vůbec.

Nejčastěji zjišťované nedostatky v této oblasti jsou:

- Koordinátor BOZP na staveništi při realizaci stavby nepotvrzuje převzetí dokumentů od zhotovitelů stavby (nelze pak prokázat poskytnutou součinnost).
- Koordinátor BOZP na staveništi neprovádí zápisy o tom, zda a jak byly jím zjištěné nedostatky odstraněny.
- Plán BOZP je mnohdy pouze opisem právních předpisů, není aktualizován.
- Koordinátor BOZP na staveništi o opakovaném porušování právních předpisů zhotovitelem neinformuje zadavatele stavby.
- Koordinátor BOZP na staveništi „toleruje“ porušování právních předpisů (neoplocení staveniště, používání vysokozdvížné plošiny místo výtahu pro dopravu osob na místo práce ve výšce, neosazení zábradelních zarážek na lešení atd.).

3.5 Trestněprávní odpovědnost

Hrubé porušení zákonů o bezpečnosti práce je stíháno též orgány činnými v trestním řízení. Nicméně určení trestněprávní odpovědnosti konkrétních osob je výsadním právem a zároveň povinností orgánů činných v trestním řízení, zejména soudů. Trestní stíhání před soudy je možné jen na základě obžaloby, návrhu na potrestání atd. Bude-li nakonec z trestného činu obžalována jiná osoba, např. zhotovitel, stavbyvedoucí či vedoucí pracovní čety, neznamená to, že by musel být obviněn a obžalován též koordinátor BOZP na staveništi. Orgány činné v trestním řízení mají v této oblasti relativně širokou míru diskrece.

V praxi by přicházel v úvahu u koordinátora BOZP na staveništi především postih za trestné činy **obecné ohrožení z nedbalosti a usmrcení z nedbalosti**. U trestného činu těžké ublížení na zdraví stejně jako u jiných trestných činů, které by zde přicházely v úvahu, se vyžaduje úmysl, který u koordinátora BOZP na staveništi zpravidla nebude dán. Proto je zpravidla vyloučena trestní odpovědnost i za účastenství na spáchání trestného činu těžká újma na zdraví.

Pokud se jedná o možnou trestněprávní odpovědnost koordinátora BOZP na staveništi, zda zanedbal své povinnosti v oblasti BOZP, pak je nutno zohlednit platnou právní úpravu a judikaturu, která se k ní vztahuje. Zdůrazňuje se, že častější je administrativní postih.

Předpokladem trestní odpovědnosti je to, že nedbalost koordinátora BOZP na staveništi povede ke způsobení smrtelného následku.

Koordinátor BOZP na staveništi není nikdy jedinou osobou, která dohlíží na zajištění BOZP na staveništi. Je pak věcí každého z koordinátorů BOZP na staveništi, aby tuto skutečnost důsledně promítli též do smluv, na jejichž základě budou poskytovat své služby. Na kauze zříceného mostu ve Vilémově lze poukázat, že i když stavební podnikatel, a tedy profesionál, je povinen aktivně spoluvytvářet podmínky k zajištění BOZP²⁰, nelze se na tuto skutečnost zcela spolehnout. Nebude-li takový zhotovitel plnit své povinnosti, nemůže se koordinátor BOZP na staveništi na tuto skutečnost vymlouvat. V takovém případě pak právě nastoupil postih trestněprávní, a to i u koordinátorů BOZP na staveništi.

Usmrcení z nedbalosti se dopustí ten, kdo jinému z nedbalosti způsobí smrt jedné osoby.²¹

Pokud byl BOZP povinen dle smlouvy o dílo zajistit zhotovitel, resp. jeho stavbyvedoucí a investor či zadavatel stavby zajistil zpracování plánu BOZP a předání staveniště s příslušným poučením zhotoviteli, je trestněprávní odpovědnost koordinátora BOZP na staveništi v praxi velmi limitována. Pro účely trestní odpovědnosti je nutno zohlednit, že tato povinnost byla smluvně přenesena na zhotovitele. Jedním z důvodů může být i to, že koordinátor BOZP na staveništi je poradcem zadavatele stavby, resp. stavbyvedoucího, není sám pověřen odborným vedením stavby. Je povinností orgánů činných v trestním řízení zkoumat, zda stavbyvedoucí vynaložil potřebnou míru opatrnosti a zda v průběhu stavby mohl zjistit, že způsob provádění stavby může ohrozit život a zdraví zde přítomných osob.²²

²⁰ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. února 2019, č. j. 10 As 144/2018 – 65

²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2015, sp. zn. 4 Tdo 1025/2015

²² Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 11. 2016, sp. zn. 4 Tdo 1401/2016

4 Závěr – manažerské shrnutí

Brožura si klade za cíl, jak již je uvedeno výše, zvýšit nejen povědomí o činnosti koordinátora BOZP na staveništi, ale zejména poukázat na povinnosti vyplývající z této činnosti a případnou odpovědnost při jejich nesplnění.

Je nesporné, že oblast stavebnictví je z povahy činností, které jsou zde realizovány, velmi rizikovou. Proto oblast BOZP na staveništi by měla být považována za klíčovou, a to i zejména s ohledem na předcházení závažným pracovním úrazům, mnohdy i smrtelných.

Role koordinátora BOZP na staveništi je klíčová, a proto musí být ustaven zadavatelem stavby již v době její přípravy. Tato skutečnost však nijak nezbavuje zhotovitele, stavebního podnikatele (stavbyvedoucího), povinnosti zajistit BOZP na staveništi.

V podstatě ke všem úrazům na stavbě dochází v praxi při vlastní stavební činnosti. Proto hlavní etapa pro výkon funkce koordinátora BOZP na staveništi nastává od převzetí staveniště. Koordinátor BOZP na staveništi musí vědět, že odpovědnost konkrétní osoby za bezpečnost provádění stavebních prací vzniká převzetím staveniště.

Koordinátor BOZP na staveništi odpovídá za své vlastní selhání. Nebude-li řádně plnit své povinnosti, pak jej může smluvní partner postihnout za nekvalitní výkon funkce. Za neplnění povinností na stavbě může u menších porušení právních povinností být koordinátor BOZP postižen inspekcí práce za přešůpek. Dojde-li k újmě na zdraví či smrti dělníků na stavbě nebo třetích osob, pak při splnění trestním zákonem stanovených podmínek bude koordinátor BOZP na staveništi postižen za trestný čin.

Seznam zkratk

BOZP	bezpečnost a ochrana zdraví při práci
zákon o BOZP	zákon č. 309/2006 Sb., kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy (zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci), v platném znění
nařízení vlády č. 591/2006 Sb.	nařízení vlády č. 591/2006 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích, v platném znění
nařízení vlády č. 592/2006 Sb.	nařízení vlády č. 592/2006 Sb., o podmínkách akreditace a provádění zkoušek z odborné způsobilosti, v platném znění
zákon o inspekci práce	zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, v platném znění
KD BOZP	kontrolní den bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
zákoník práce	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění
občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, v platném znění
stavební zákon	zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), v platném znění
zhotovitel	zhotovitel stavby

